

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HÍRDETÉSNEK:

4-hasábos petít sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitlér petít sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 131.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, április 3.

Mai számunk főbb közleményei:

Kormányválság.
Vámháború Szerbiával.
A repülés kérdése és a magyar társadalom.
A „sárga veszedelem.”
Tizennégy millió koronás örökségi per.
Aradiak a turton.
Szerbia válsága.
A világi Bohus-birtok parcellázása.
Az udvariás német császár.
Emlék-esték az aradi színházban.
Támadás a volt vezérkari főnök ellen.
Aggasztó hírek az angol király betegségről.
Zeppelin utja sikerült.

A sportegyletek fúziója.

Irta: Urbán Iván.

Ez manapság a legidősebb és legújabb téma, pró és kontra oly sok és nyomós argumentumok sorolhatók fel, hogy nem egy, hanem számos hirtel hasábjai tölthetők be azokkal.

A fúzió eszméje — hogy egy nagyon erős hasonlattal éljek — bacilusként repked a levegőben, de elég szomorú, hogy a csendes visszavonultságban élő higgadt és tárgyilagos gondolkodású ember azon szomorú meggyőződésre jut, hogy nagy általánosságban a fúzió valódi fogalmával vagy nincsenek tisztában, vagy ha tisztában vannak vele, szeretik azt, a viszonyok és körülmények alakulásai szerint átgyúrní, átformálni.

Ezen tünetekkel találkozunk az egész vonalon, legyen az politikai, társadalmi, vagy bármely irányu.

Politikával, hála a Gondviselés bölcs és kegyes jószágának, nem foglalkozom, pedig bizony bő anyagot nyújtana éppen most: lehet, hogy idővel még reá térek.

Ma csak arra szorítkozom, hogy a fúzió helyes értelmezését fejtssem ki úgy, mint azt én érzem és képzelem, azon meggyőződéssel, hogy ez a helyes értelmezés.

Nézetem és meggyőződésem szerint a fúzió — legyen az politikai, társadalmi, vagy bármely irányu — mindenek előtt becsületesnek, őszintének és minden hátsó kibúvó nélkülinek kell lenni.

Sokan azon tévhitben vannak, hogy a fúzió által, a két vagy több párt, vagy egylet egyike vagy másika meggyőződését, mult tradícióit a véle fúzióba lépett, talán régebbi multtal és tradícióval bíró párt vagy egylet akaratának, meggyőződésének alá kell hogy rendelje és ezen tévhiten hiúsul meg a fuzionált pártok vagy egyletek jövő megizmosodása és tovább fejlődése. Hát bocsánatot kérek, de felfogásom szerint a fúzió nem más, mint egyesülés, ha pedig két párt vagy egylet egyesülését elvileg kimondja és azt őszinte, becsületes és férfias nyíltsággal óhajtja, már tisztában kell hogy legyen azzal, miszerint eddigi önállóságáról le kell hogy mondjon, hogy régi tradícióival és régi multjával szakítania kell és ezen eddigi sajátosságait, az egyesült egy-

letek alkotta szabályoknak és irányeszméknek kell hogy alá vesse.

Mert óriási különbség van az egyesülés és beolvadás között és ez az az ütköző pont, melyet sokan nem akarnak megérteni. Ez utóbbi, vagyis a beolvadás esetén igenis aláveti a beolvadó párt vagy egylet minden akaratát, multját és tradícióit azon párt vagy egylet fennálló szabályainak, melybe beolvad, míg az előbbi, t. i. a fúzió, annak kimondásakor, minden fuzionálni helyesebben egyesülni óhajtó rész, önként mond le minden előző jogairól és tradícióiról!

Egyik aradi lap 1906-ik év március 16-án napvilágot látott „Egyesült erővel” című cikkében foglalkozik azzal, hogy én egy, a nyilvánosság számára írt cikkemben ezen kifejezéssel éltem: „Egyesült erővel cselekedjünk”.

Hát állom ma is azon kijelentésem, mert meggyőződésem volt és az ma is, hogy egyesült erővel mindig nagyobb siker érhető el, mintha az erők hiúságból, szereplési viselkedésből, vagy kicsinyes egyéni ambícióból szétforgácsoltatnak.

Minden erőnknek szabad és teljes összműködése kívántatik meg ahhoz, hogy a fuzionált pártok vagy egyletek ki- és belevé képesek legyenek — mint őszintén és becsületesen egyesült egylet — feladataiknak megfelelni.

Megvallom őszintén és minden tartózkodás nélkül, miszerint csekély véleményemmel vagyok azon urak — mond-

A szent-gáli nemzeti asszony.

Irta: Eötvös Károly.

1872-ben még nagy ur volt Kerkápoly. Mert akkor még élt jó édes anyja s ő vezette a háztartást.

A várbeli Szentháromság-téren volt akkor is a pénzügyminiszter lakása és hivatalos palotája. Nagy ablakai oda néztek a térre s arra a disztelen szoborműre. Csodálom, hogy azóta ahelyett a falusi szentkép helyett művészi becsü vallásos szobrot nem emeltek a Mátyás-templom építői.

A magyar pénzügyminiszter régi palotája nincs meg már. Új és cifra palotát építettek helyére és a szomszéd telkekre. Az emberek halandók és feledékenyek. Ma-holnap senki sem emlékszik a régre. Leirom hát, hogy valami nyoma fönmaradjon.

Az a régi palota egykor Pálos-barátok gazdasági majorja és lóakla volt. Földszintes épület. Kapuja helyén utca, udvara is utca, mely elvezetett a bécsi kapuig. Ezen az utcán, mely most a palota udvara, vágták le 1886-ban az utolsó budai basát, az ősz vitéz Abdurahmant Petneházy huszárijai, amikor a várat a töröktől örökre elvették.

Lónyay Menyhért az egész palotát lakta. Azaz csak az emeletét, melyet a mult század elején emeltek a Pálos-barátok lóakláknak tetejére. Állt az emelet valami hat nagyobb és tizennégy kisebb szobából.

Mikor ő Bécsbe költözött, Kerkápolynak

kellett ezt a lakást elfoglalni. Fölvitte oda édesanyját.

Edesanyja egyszerű szentgáli nemes asszony volt. Száz hold földdel, konyhakerttel, két tehénnel és egy szolgálóval kitűnően el tudott gazdálkodni. Szalmafedelű ház, két szoba, nyitott konyha, az udvaron malac, baromfi, macska, házörzök-kutya: ez volt az ő kis világa, nagy világa. S most ő foglaljon el husz teremből és szobából álló palotabeli lakást.

— Nézze meg édesanyám a lakást, melyik szoba legyen a magáé.

Az öreg nemzeti asszony végig nézte az emelet összes teremt. Vezette a komornyik és vele járt Noszlopy Tamás is, aki éppen akkor látogatóban volt Pesten. Veszprémmegyei birtokos, honfoglaló és család ivadéka, derék, eszes, művelt ember, jó barátom s Kerkápolynak is benső barátja. És vele volt Somody József is, szintén veszprémmegyei, pápai jó barátunk. Tudományos és művelt férfiú.

Együtt nézték végig a szobákat. Az öreg asszony elfáradt, mire a sok szobán keresztülmentek.

Minden szoba be volt butorozva. A miniszter munkaszobája, az elfogadó-terem, a tanácskozó- és váróterem s a középső folyosóról jobbra-balra nyíló szobák. A nagy terem egyikében Mária Terézia királyné egykori pozsonyi butorai voltak. Magas hátú, XIV. Lajos-korabeli divatu divánok, pamlagok, zsöllyék, zöld selyemmel bevonva. Egész selyem, vagy fél-selyem, damasz és faragvány minden butoron. Az öreg asszony megnézte gondosan va-

lamennyit. Meg is simogatta tenyerével. Szentgálon a templombeli ur asztalának terítője se oly finom és értékes, mint itt a pamlagok és zsöllyék ülőkéje.

Nem szólt semmit.

Megmutatták neki azt a termet, melyben Mária Terézia királyné és fia, II. József császár arcképe van aranyos keretben. Megmutatták az aranyos fali órát, melyet Mária Terézia ajándékozott a déceeg Splényi Gábor bárónak 1770-ben s amely most már nem is a Splényi báróké, nem is az országé, hanem a Rothschildé. Egykor e teremben alkudozott valami pénzügyi művelet fölött Wekerle Rothschilddal s még valami kis töredék százalékkal magasabb ajánlatot kért a pénzkirálytól. A kedvezmény tehetett egy milliót. Rothschild meglátta az órát a falon, unta már az alkudozást is s azt mondotta:

— Megadom excellenciának azt a kedvezményt, ha ezt az órát nekem adja.

— Odaadom.

Elnevette magát Wekerle. Az ország megkapta a milliót, az óra megérhet száz forintot. Azonban Wekerle maig se adta oda Rothschildnak. Most is ott ketyeg a falon.

Az öreg nemzeti asszony megnézte az órát, meg is hallgatta Mária Terézia királyné és a déceeg Splényi ezredes történetét, de erre se szólt semmit.

Két lépcső vezet föl az emeletre. Az egyik a főlépcső, a kapu bejáratától jobbra. A másik egy homályos, földszinti széles folyosón át, hátul. Az szűk lépcső, nincs szánya uraságok

juk, igen tisztelt tagtársak — bölcseségről, akiknek tanácsa vonta maga után a harcot az A. T. E. és A. A. Cl. fuzionálása ellen; de akkora rövidlátást és annyi lelketlenséget még róluk sem tétélezek fel, hogy a küzdelmet folytassák, ha látják, hogy a két fuzionálni óhajtó egylet, az össze és becsületes fuzió mellett kitart.

Kormányválság.

**Lukács és Khuen-Héderváry a királynál.
Minisztertanács. — Fuzió.**

— Fovárosi tudósítónktól.

Arad, április 2.

A husvétii szünetbe élesen süvit bele a kormányválság szele. Wekerle, Andrássy, Kossuth audienciára mennek a királyhoz. Nem lehetetlen, hogy ez a kihallgatás döntő jelentőségű lesz a válságban. A király e hó derekán Budapestre utazik, ahol több politikust fog meghallgatni. Híre jár, hogy Budapesten fog döntés történni. Politikai körökben sokat beszélnek Lukács László volt pénzügyminiszter audienciájáról, amely a napokban volt. Egyik verzió szerint Lukács a bankkérdésben fejtette ki nézetét a felség előtt, de a Nemzeti társaság tagjai azt a hírt kolportálják, hogy Lukács a jövő embere. Bizonyosat nem lehet tudni. Ma a minisztertanács foglalkozott behatóan a helyzettel, amelyről a következő tudósításunkban számolunk be:

(Wekerle Bécsbe utazik.)

Egyik estilap a politikai helyzetről a következőképen ír: A kormány bukása befejezett tény, csak az kétséges, hogy a válság a parlament összeülése előtt fog-e eldőlni, vagy április 26-án, a parlament összeülésekor. Wekerle miniszterelnök, Andrássy és Kossuth a közeli napokban Bécsbe utaznak, ahol kihallgatásra mennek a királyhoz. Lehetséges, hogy a királyi audiencián dől el a válság, de nem lehetetlen, hogy Budapesten fog eldőlni. A király ugyanis április 20–25-ike között Budapestre utazik. Ez alkalommal fontos politikai kihallgatások lesznek.

számára. A két lépcsőt fönt az emeleten öt kis szoba köti össze. Egy eselédzsoba, egy előszoba s három kis lakószoba. Ablakjai a csonka-torony utcájára néznek. Ezek a szobák Lónyay eselédzsobái voltak. Ezeket Kerkápoly Jánosné, az öreg nemzetes asszony üresen találta. Valamely ok miatt ezekben nem voltak butorok.

— Az öreg asszony, mikor ezeket végignézte, így szólt:

— Ez lesz a mi lakásunk. A hátulsó lépcsőre nyíló lesz az ebédlő, amellet a fiam szobája, amellet az enyém. A főlépcsőre nyíló legyen a hivatalszolgáé. Az én eselédem meg lakik a konyhában.

A komornyik, a miniszter ajtónállója eltátozta bámulatában a száját. A eselédzsobában lakják a kegyelmes ur és édes anyja? Hát akkor hol kártyázzanak a kapusok, ajtónállók, komornyikok, hivatalszolgák naphosszat?

De Noszlopy Tamásnak és Somody Józsefnek is volt megjegyzése.

— De kedves asszony, kicsiny lesz ez lakásnak. Hogy fogadja ott a miniszter a nagy urakat?

— Akik a miniszter urat látogatják meg, uramöcsém, azokat fogadja ő el a fényes palotában; akik pedig Kerkápolyékat látogatják meg: azoknak én is, a fiam is csak itt leszünk itthon. Aztán nekem nincs is több butorom, csak erre a három kis szobára való, én pedig más butorát nem használom, az országét nem koptatom, arról számolni nem akarok.

Ugy is lett.

A kegyelmes ur nem is tudott, nem is

(Khuen-Héderváry és Lukács László
a királynál.)

Amint teljesen megbízható forrásból értesülünk, Khuen-Héderváry Károly gróf volt miniszterelnök és Lukács László volt pénzügyminiszter legutóbb Bécsben a királynál hosszabb audiencián jelentek meg. Khuen pénteken délelőtt, Lukács pedig tegnap járt Schönbrunnban. A kihallgatás nagy feltűnést keltett. Valószínűleg a legközelebbi napokban a király még több államférfiut hallgat meg a kibontakozás módjára nézve.

Az említett esti lap — mint budapesti tudósítónk telefonálja — refleksiókat fűz a kihallgatásokhoz. Némelyek szerint a király Lukácsot a bankkérdésre nézve hallgatta meg. A Nemzeti társaságban sokat beszélnek Lukács audienciájáról. Lukács a múlt hét folyamán meghívást kapott Bécsbe a kabinetirodától. Mivel nem tudta, hogy ő felsége melyik napon kívánja fogadni, nyomban felutazott Bécsbe, ahol 3 napig tartózkodott. Ezután fogadta a király. Lukács barátai azt beszélnek, hogy a volt pénzügyminiszterre igen fontos politikai misszió vár, de csak szeptemberben lesz aktuális. Addig a koalíció marad uralmon. Némelyek szerint Lukács a bankkérdésben fejtette ki nézetét a felség előtt, de a Nemzeti társaság tagjai azt hiszik, hogy Lukács László nemsokára miniszterelnök lesz.

(Minisztertanács.)

Ma délelőtt tizenegy órakor Kossuth Ferenc lakásán minisztertanács volt, amelyen a kabinet összes tagjai résztvettek. A minisztertanács több óra hosszat tartott és igen fontos kérdésekkel foglalkozott. A miniszterek mindekelelt a szerb vámháboru ügyét tárgyalták és megállapodtak azokban az elvekben, melyek alapján a közös külügyminiszterium tárgyalásokat indíthat Szerbiával a függő gazdasági kérdésekről. Ugy hallatszik, hogy a kormány bizonyos engedményekre hajlandó, így akarva hozzájárulni a szerbek teljes megbékítéséhez. Foglalkozott ezután a kormány az általános politikai helyzettel. A miniszterek elhatározták, hogy Bécsben mielőbb befejezik a bank-tárgyalásokat. Mivel ezek eredménye egészen bizonyos, — a kabinet megbeszélte azokat a taktikai lépéseket, amelyeket tenni fog,

akart édesanyjával ellenkezni. Neki is így tett legjobban. A többi szobát és termet berendezte hivatalnak s maga ott lakott a eselédzsobákban: a maga butorai között.

Berendeztek egy vendégszobát is. Ez egy jókora benyíló volt egy nagyobb tereméből. Ennek, ablakjai a palota udvarára néztek, a hajdani utcára s éppen arra a helyre talán, ahol az ősz Abdurahman basa kétszáz év előtt kilehelte lelkét.

E vendégszobában laktam én is az 1872-ik év őszén, miut újdonsült képviselő. Csáládom nem jött mindjárt föl Pestre s el kellett pár hónapra fogadnom a jó öreg nemzetes asszony-nénémnek szíves vendégmívását.

Abban a kis lakásban ültük meg 1871-ben karácsony estéjének ünnepét is.

A „kegyelmes ur” egy nőcselédet tartott. Az volt a szobalány, a szakácsné, a szolgáló, az volt édesanyjának komornája is. Az süttött, főzött, mosott, vasalt az öreg asszonyra is, a miniszterre is. Az járt husért a mészárszékbe is; a piacra bevásárolni maga ment ki a nemzetes asszony.

Az öreg asszonyt csak ő hívta nemzetes asszonynak. Mindenki más nagyságosnak szólította. Egy darabig csak oktattatta az embereket, hogy ő nem „nagyságos”. De azután csak abban hagyta a tiltakozást. Belátta, hogy hiába. Falra nem akart borsót hányni többé.

Csak én voltam vendég karácsony estéjén. Becsínált leves, sonka, sült csirke, befőzött, aszalt gyümölcs és mindenféle kalács volt a raesora. S micsoda kalácsok! A fehér kalács,

nehogy politikai káosz köszöntson az országra, ha az önálló bank megbukik. Annyi teljes határozottsággal hallatszik, hogy a kabinet összes tagjai nagyon helyeslik az egységes pártalakítás eszméjét s hangoztatták, hogy még akkor is meg kell csinálni az új alakulást, ha a függetlenségi párt egysége feláldoztatnék.

(Egyenletlenség a néppártban.)

A néppárt magatartásáról a fuzió ügyében, egyik estilap így ír: A néppárttól, annak belső életéről nagyon kevés hír szivárogo ki, ami meglehetősen fegyvelemre, összetartásra és óvatosságra mutat. De azért nem kell azt hinni, hogy a néppártban valami túlságosan egyformák a nézetek a politikai kérdésekre vonatkozólag. Sőt a legaktuálisabb nagy problema, a fuzió tekintetében nagyon is megoszlanak a nézetek. A pártnak körülbelül a fele határozottan a fuzió mellett van. Zichy Aladár, Rakovszky István, Csernoch János az egységes pártalakulás hívei, míg velük szemben Molnár János és mintegy tízennégyen mindenáron azt akarják, hogy a párt menjen ellenzékbe, agítáljon nyíltan egyházpolitikai céljai mellett. Különös sulyt ad az utóbbi frakciónak az a tény, hogy Zichy Nándor gróf, Zichy Aladár, a király személye körüli miniszternek édesatyja, aki a néppárt igazi vezére, Molnár Jánosékkal vallja, hogy a néppárt sokkal nagyobb eredménnyel dolgozhatik, ha távol van a kormányzással járó felelősségtől. Igaz ugyan, hogy a néppártnak most sines oka panaszra, hiszen a kormányzat igen sokban kedvez neki, éppen azért kérdéses még, miképpen fog a dolog végződni. Annyi bizonyos, hogy ha úgy lesz, amint most tervezik, hogy t. i. Zichy Aladár és hívei az alakítandó új pártba lépnek, Molnárék pedig ellenzékbe mennek, a politikai aréna egy pikantériával lesz gazdagabb: a két Zichy, apa és fia, politikailag szemközt fognak állani.

(Bécsi hang a válságról.)

A válságos politikai helyzetről hosszabb cikket közöl a bécsi *Zeit* ma este érkezett száma. A cikk, mely minden valószínűség szerint budapesti kormánykörökből szerezte az információkat, nagyjában ezeket mondja:

E hónap folyamán Wekerle miniszterelnök és — ha egészsége engedi — Kossuth Fe-

a mákos- és diós-patkók, a perecek és fonatosok! Mint régen, mint hajdan, mint száz év előtt, leánykorában! Mint amikor ragyogó ifjú menyecske volt Szentgálon, a Bakonyerdő közepében. Az aszalt gyümölcsök, a nádszilánkra fűzött meggyek és cseresznyék, a dióval töltött szilva, a hasábokra aszalt torzsátlan körte, a szőlő- és birsalma-sajtok! Mind önmaga készítette! Holmi csemegés-boltok, olasz gyümölcs és déli gyümölcs áruházak portékái, francia- és arab aszalekkek nem látták az ő asztalát soha.

Minden magyar asszony asztalának ilyennek kellene most is lenni mindenütt.

A kalácsokért megdicsértem a eselédet.

— Nem rossz lány, uramöcsém, az a eseléd, de a kalácsütést nem bízom rá. Ezek a pestiek nem értenek hozzá.

Az asztali áldást pár szóval ő maga mondta el leüléskor is s az étkezés befejeztével is. E gyermekkori szokását nem hagyta el öreg korában se.

Beszélgettünk politikáról. Az ország jövőjéről s a fia jövőjéről.

— Amig én élek, addig csak meglesz a fiam valahogy. Ha szememet behunytam: csak a jó Isten segítségére támaszkodhatik. Másra senkire!

Áldott jó öreg nemzetes asszony! Talán ő maga se gondoita, mekkora igazságot mondott e szavaiban karácsony csöndes estéjén!

Pedig ez volt utolsó karácsony-estéje.

renc s valószínűleg Andrássy Gyula miniszterek Bécsbe mennek, hogy előkészítsék azokat a döntő tanácskozásokat, melyek e hó végén vagy a jövő hó elején Budapesten fognak befejeződni a király személyes vezetése alatt. A felség, aki most már véget akar vetni az állandóan válságos helyzetnek, a tavaszt Budapesten fogja tölteni és ez alatt az idő alatt tiszta helyzetet akar teremteni.

A legnagyobb, szinte leküzdhetetlennek látszó nehézségek — mondja a lap — a bankkérdésben vannak. Az osztrák kormány a kartellbank eszméjét semmiképen sem akceptálja. A függetlenségi párt ezután az önálló bank álláspontjára fog helyezkedni. A néppárt elfogadná a közös bankot, de ez a klerikális, sőt antiszemita csoport egymagában egyáltalában nem lehet komoly alapja egy új alakulásnak. Oktalanság arról még beszélni is, hogy ez a párt venné át a kormányt. A másik 67-es párt, mely elfogadná a közös bankot, az alkotmánypárt. Első sorban tehát valószínű, hogy az uralkodó egy alkotmánypárti politikust bizna meg a kabinetalakítással. Ekkor azonban a függetlenségi párt az önálló bankot követelve, ellenzékbe menne és a válság nemhogy elsimulna, hanem épen tarthatatlan volna. Még lehetetlenebb helyzet volna, ha a király Tisza István grófot vagy Zichy János grófot bizná meg kabinetalakítással. Ami pedig az önálló bankot illeti, eltekintve attól, hogy azt a király is ellenzi, annak fellátása, ha csak hirtelen döntés nem történik, szinte fizikai lehetetlenség lesz. Egy nemzeti bank létesítése legalább két-három évet vesz igénybe.

Az egyedüli kivezető út — végzi a Zeit — a nagy pártoknak szabadelvű alapon való fuziója a bankkérdésnek az új választásokig — valószínűleg 1911-ig — való provizorikus megoldásával. Ez azonban ugy személyi, mint elvi differenciák miatt igen-igen nehezen fog menni.

(Miniszterek a királynál.)

Jól informált forrásból a helyzetre vonatkozólag késő éjjel a következőket jelentik: Ma este Wekerle Sándor miniszterelnök néhány napra elhagyta a fővárost és klopádiai birtokára utazott. A miniszterelnök valószínűleg szerdán kihallgatáson jelenik meg a király előtt; ez lesz az akut válság első lépése. Valószínűleg ezen a kihallgatáson fogja Wekerle a királynak bejelenteni a politikai helyzet súlyos voltát és rámutat arra, hogy ki van zárva, hogy a bankkérdést az osztrák kormány kívánsága szerint oldhassuk meg. A tulajdonképeni válság husvét után tör ki, április 16—17. körül. A miniszterelnököt bécsi útjára valószínűleg el fogja kísérni Apponyi, Kossuth és Andrássy és az osztrák kormány ez alkalommal fogja közölni a magyar kormányval, hogy nincs abban a helyzetben, hogy a kartellbank tervét elfogadhassa. A kormány közvetlenül az osztrák kormány eme nyilatkozata után be fogja adni lemondását.

Azt, hogy Kossuth Ferenc és Apponyi Albert az osztrák kormány kijelentése előtt, vagy után fogják-e együttesen a királyt az önálló bank létesítése iránt megkérni, még nem lehet tudni.

Vámháboru Szerbiával.

Tilos az állatbehozatal.

— Fővárosi tudósítónktól —

Arad, április 2.

Wekerle Sándor miniszterelnök a hivatalos lap mai számában elrendelte az 5. vezénylete alatt álló pénzügyőri hadtest mozgósítását, kiadván a következő rendeletet:

A hadüzenet.

A m. kir. miniszterium 1771. ME. számú rendelete a Szerbiából származó áruk vámkezelése tárgyában.

Ezennel elrendeltetik, hogy a Szerbiából származó áruk az osztrák-magyar monarchia két államának szerződéses vámterületére való behozataluknál az 1907. évi LIII. törvényeikké iktatott autonóm vámtarifa tételei szerint vámkezeltesse.

Ezen rendelet a mai nappal lép hatályba. Kelt Budapesten, 1909. április 1.

Wekerle Sándor s. l.,
m. kir. miniszterelnök.

Ez a rendelet többet jelent Szerbiának egy nagyhatalmi demarche-nál, többet jelent vélt igényeik megsemmisülésénél. Karagyorgye-válságnál s valamennyi bajnál, amely Szerbiában felgyülemlett. A modern államok hadi szerkesztében a pénzügyőr félelmetesebb, mint a legtokéletebb bomba. Az új háboru tehát kitört, a nélkül, hogy ennek előkészítésére szüksége lett volna Szerbiának Anglia és Oroszország jóakaratu biztatására.

Darányi tilalma.

Darányi Ignác földművelésügyi miniszter, a pénzügyi és a kereskedelmi miniszterekkel, a következő rendeletet adta ki:

1. Szerbiából állatoknak és állati nyersanyagoknak, illetve állati termékeknek a magyar szent korona országába való bevitelét, az 1888. évi VII. t.-c. 5. szakasza alapján ezennel megtiltom.

2. A) Konzervált élelmickek, légmentesen elzárt szelencékben; b) gyárilag mosott és zárt zsákokba csomagolt tapló; c) szárított vagy sózott belek, zárt ládákban vagy hordókban; d) olvasztott faggyu és olvasztott disznósír; e) tojás, túró, sajt és vaj a magyar szent korona országain és illetve Ausztrián keresztül átvitelre becsátása kizárólag a zimonyi, illetve az orsovai m. kir. belépő állomásokon keresztül belépő állomási, szabályszerű ellenőrző vizsgálat után és állategészségrendőri szempontból bizonyítvány kívánása nélkül is meg van engedve.

3. a) a nem gyárilag mosott, vagy az egyáltalában mosatlan, de zárt zsákokban csomagolt gyapju; b) csontok, szarvak, körmök, bőrok, szarvasmarha- és kecskeszőr s disznósörte, de ezek a cikkek csakis száraz állapotban; c) olvasztatlan faggyu hordókban vagy tömlőkben; a belépő állomáson felmutatandó szerb állami állatorvosi olyan bizonyítvánnyal, amelyben igazoltatik, hogy Szerbia a keleti marhavészről mentes és hogy ezek az állati nyersanyagok, illetve állati termékek egészséges állatokból valók, belépő-állomási szabályszerű ellenőrző vizsgálat után kizárólag a zimonyi illetve orsovai m. kir. belépő állomásokon keresztül a magyar szent korona országain és Ausztrián át közvetlen átvitelre becsáthatók.

4. Elsősorban abból a célból, hogy a Szerbiából behozandó és belépő-állomási eljárás tárgyát képező küldeményeket a belépő állomáson működő m. kir. állatorvos szabatosan és fennakadás nélkül kezelhesse, szükséges, hogy az ilyen küldemények származási bizonyítványai kifejezetten tartalmazzák azt is, hogy az áru eredetileg melyik országból, kerület(ek)ből, község(ek)ből származik és hogy az állatszallítmány milyen fajú és hány darab állatból áll, illetve, hogy milyen, mily minőségű és hány darabból álló, illetőleg milyen összsúlyú az állati nyersanyag-, illetve állati termék-küldemény.

Az ilyen küldeményekre szóló bizonyítványokhoz szerb állami állatorvos által hitelesi-

tett magyarnyelvű fordításokat kell mellékelni. A szállítmányt kísérő bizonyítványnak azt a hatósági kijelentést is tartalmaznia kell, hogy az árunak abba az országba való bevitelét, a hová a szállítmány a magyar szent korona országain és illetve Ausztrián keresztül történő közvetlen átvitel után belépésre van rendezve, az illető ország kormánya nem ellenzi.

5. A jelen rendelet 2. és 3. pontjában megnevezett árukön kívül állatoknak és állati nyersanyagoknak, illetve állati termékeknek a magyar szent korona országába a határon átlépő forgalomban való behozatala is.

A „sárga veszedelem.”

Kinaiak és japánok Magyarországon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 2.

Kezdünk belekerülni a civilizációba. A sárga veszedelem már bennünket is felkeres. Még nem nőtte ki magát epidémiává, mint Amerikában és Darányi is csak fenyegetéskép jelentette ki néhányszor, hogy kínai kulikat hozat az arató sztrájkok letörésére. De annyi bizonyos, hogy Japán és Kína apró testű, de nagy szellemű. fiai érdeklődnek irántunk, sőt már van Magyarországon Kinából jött és itt letelepedett iparos. Néhány héttel ezelőtt az aradi kávéházakban és vendéglőkben egy japán jelent meg, aki Budha-szobrokat árult. A szemüveges férfi elkerült Aradról Szabadkára, ahol egy újságíró beszélgetett a franciául kitűnően csevegő urral, ahi — tanár. Két kínai szolgája kíséretében utazik és a szobrok árusításával tartja fenn magát.

Az érdekes beszélgetésből a következőket közöljük:

— Tanulják-e a japán és kínai iskolákban a latin és görög nyelveket? — kérdezte az újságíró.

— Minek holt nyelveket tanulni? Mi már az efféleken régen túl vagyunk. A holt nyelvek helyett élő nagy nemzetek nyelvét tanuljuk. Mindegyik művelt japán beszél angolul, sokan franciául és igen sokan németül is.

— Ön kereskedő?

— Nem; én tanár vagyok és ezek a kínaiak a szolgálaim.

— Hát miért foglalkozik figurák árulásával?

— Mert szegény létemre nincsen vagyonom, hogy világkörüli utam költségeit fedezzem. Ez utazás alatt míg terjesztem iparunkat, önmagamot kiművelhetem. A könyvet, melyet Magyarországról inni fogok, a tokiói akadémia támogatásával akarom kiadni.

— Hány esztendősen ön?

— Negyven esztendősen vagyok.

— És még mindig tanulni akar?

— A sárga fajnak nagyon sokat kell hialadni, hogy utolérje a fehér testvéreit.

— Japánban hogy éreznek az oroszok iránt? Gyűlölik őket?

— Épen nem gyűlölik őket, mert a japán nem gyűlölködő és nem boszúálló. A háboruban végeztünk velük és amikor helyt kell állni, a japán ismét bámulatra fogja ragadni a világot. Mi szüntelenül készülünk az élet nagy harcára, mert eltapossák azon nemzetet, mely stagnál.

Majd elmondta a tudós képű, szemüveges kis professzor, hogy a két kínaival kellemetlen kalandja volt. Egy vendéglőben kiöltözött vén leányoknak nézték a két tineses kínait és népbolondítás miatt el akarták fogatni őket.

Alig lehetett meggyőzni őket, hogy a két hajfonatos teremtes nem a hölgyvilág ékessége, hanem férfi, habár csak kínai férfi is.

A japán tanár azt mondta, hogy a magyar városokban csekély a forgalom, kevés embert és kocsit látni az utcákon és az az impressziója, hogy itt mindenki vagy hivatalnok, vagy a kávéházban lopja a napot és ezen esetben nem tudja, hogy miből élnek ezek az emberek.

Ugyancsak Szabadkáról jelent egy távirat, hogy az ottani iparhatóság ma három kínai honpolgárnak, névszerint: Ling Niem Poza, Tien Isang és Ling Ini Poza-nak iparengedélyt adott a kőfaragómesterség folytatására. Világos, hogy ezen ipari letelepülés korántsem előjele az ugynevezett „sárga veszedelem”-nek, hanem igen is eklatáns bizonyítéka annak, hogy míg Magyarországot a külföld sok tekintetben az „Igéret földjének” tekintik, addig magunk, a mi gazdasági tehetetlenségünkben, összetett kezekkel nézzük, mint szedi tele zsebjeit nálunk a külföldi vállalkozás.

Tizennégy millió koronás örökségi pör.

A Kuria ítélete.

— Fővárosi tudósítónkól. —

Arad, április 2

Legutóbbi számunkban megemlékeztünk arról a nagyszabású örökösödési perrel, melyet néhány főúri család részéről folytatott özvegy Batthyány Béláné grófné hagyatéka körül. A grófné, akinek születési neve Tarnóczy Etel, különködő természetű nő volt, aki a kereskedelmi kórházban saját komornájának neve alatt gyógytattatta magát és ott meg is halt. Tizennégy millió korona vagyonából egy Batthyány grófi majorátus felállítását rendelte. Ezt a végrendeletet a törvényes örökösök, ugyancsak néhány Tarnóczy Gusztáv, Erba-Odescalchi Hugóné hercegné, O'Donnell Henrikné grófné szül. Tarnóczy Antónia, Tarnóczy Béla és Kázmér és özvegy Biordi Antalné grófné pörrel támadták meg, hivatkozva arra, hogy a király új hitbizomány létesítéséhez szociális és politikai okokból nem adja jóváhagyását és hogy maga a végrendelet is magánjogi hiányosságban szenved. A szombathelyi törvényszék és a győri tábla is elutasította a végrendeleti örökösök keresetét.

A királyi Kuria két napig tartó tárgyalás után ma délután hirdette ki ítéletét ebben a nagyszabású örökösödési perben. A Kuria kimondotta, hogy végrendelező kívánságához képest Tarnóczy Antónia lép az egész hagyaték hasznélvezetébe, az ő halála után pedig az egész hagyaték egy Batthyány grófi majorátus alakítandó. Kötelezte a Kuria Batthyány Iván és Zsigmond grófokat, mint a leendő majorátus tulajdonosait, hogy egy éven belül kérvényezniük kell a majorátus felállítását a Kuria által kimondott megszerzési módokkal. A Kuria kimondotta, hogy Tarnóczy Etel végrendeleti intézkedései se nem törvénytelenek, se nem lehetetlenek. Tarnóczy Antónia az ítélet szerint nyomban az ingatlanok hasznélvezetébe léphet. Ha a leendő majorátus tulajdonosai egy éven belül nem kérik a majorátus felállítását, Tarnóczy Antónia a hagyatéki vagyon egynegyed részét, a többi örökösök háromnegyed részét kapják. A felperesi ügyvéd, Polányi Dezső díját és költségét 3485 koronában, Goszthonyi Mihály dr. ügyvédét 1250 koronában állapította meg a Kuria.

SPORT.

+ Az Aradi Tornaegyesület egyesületi tagjait, kik az atletikában és fűlestergójátékban magukat gyakorolni akarják, hogy minden kedd, csütörtök és szombat este 6—8 óráig a lyceum-kertben órák tartatnak.

A repülés kérdése és a magyar társadalom.

Vikár János kísérletei

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 2.

Az Aradi Közlöny mai számában beszámolt arról, hogy végre a magyar társadalom is komolyan kezd foglalkozni a XX. század legnagyobb és hatásaiban legjelentősebb problémájával: a repüléssel. A magyar automobil klub alapot teremt a kísérletezők támogatására, az aradi benoidgázgyár részvénytársaság pályadíjat, tűz ki az első Arad-Budapest közti utra. A német társadalom lázas érdeklődését ez természetesen meg sem közelíti. Zepelin tegnapi újabb felszállásánál tízezrekre menő tömeg leste az eredményt, de a gróf nem érte el kitűzött célját, München-t s mint egy ma érkezett híreink mondja, a rossz idő ma lehetlenné tette a felszállást.

Egész Németország lesze-leszi a tudomány eme hőroszának próbáit s a nemzeti adakozásból épült ballon valóban nemzeti dicsőséget is jelent.

Azért érdekesnek tartjuk egy magyar kísérletező panaszos irásának közlését, amelyben helyeslés van a legújabb magyar mozgalmat illetőleg és buzdítás a továbbiakra. Vikár János a következőket mondja:

Nyole év eredménye.

A ki figyelemmel kíséri a külföldi, különösen a francia napilapokat, első pillanatra föl fog tűnni előtte, hogy a levegő meghódítása vagy a repülés titka és más hasonló címeken majdnem minden számban talál közleményeket. E közlemények számot adnak az egyes kísérletekről, dicsőítik ezt vagy azt a rendszert és bátorítják a föltalálókat.

Mekkora változás! Jól emlékszem, hogy a mikor nyole-kilenc évvel ezelőtt meghitt barátaim, vagy idegenek előtt beszéltem erről a dologról és vitattam a megoldás lehetőségét, azaz a bizonyos sajnálkozó tekintettel néztek rám, mely azt látszott kifejezni: a szegény fiu meg van háborodva, tisztára lehetetlen dologról fantáziál. S abban az időben a lapok is még legfeljebb gunyosan emlékeztek meg az ily irányú próbálgatásokról. Most már nálunk is kezdik a dolgot komolyan venni.

Nyole évvel ezelőtt — s épen ezért vontam magamra a lesajnáló ítéleteket, — mertem állítani, hogy a repülés gyakorlati megoldása egyes-egyedül csak dinamikai alapon lehetséges, vagyis, hogy abban az esetben hódíthatjuk meg a levegő-óceán fényesnek ígérkező végtelen útjait, ha a levegőnél súlyosabb gépet szerkesztünk s azt a léggömb teljes kiküszöbölésével, erőműtani alapon emeljük föl a levegőbe. Ma már ez a tétel, amelyen akkor még nevettek, vagy fejüket csóválták az emberek, többé nem szorul bizonyításra.

Most egy lépéssel tovább megyek és kijelentem, hogy az ugynevezett aeroplan, amelylyel ma kísérleteznek, valamennyi alakjában egyforma, s nagyon is lényeges hibában szenved, amit maguk a föltalálók is éreznek s amit a hírlapi hozzászólásokban is kifejezve találunk.

Majd a hibáknak műszaki ismertetése után így ír Vikár:

Híu kísérletek.

Csodálatos, hogy az emberek épen a legfontosabbat, a természet ujmutatását nem akarják megérteni s alapul venni, hanem mindenféle agyafúrt, a természettől lényegesen eltérő cifra szerkezeteket tűnek össze.

Világos, hogy századunknak ez a legnagyobb, végtelenül fontos problémája mai kísérletek után nemcsak jelenleg nincs megoldva, de így nem is lesz végleg megoldható. Mindezek csupán félénk, kezdő lépések és még nagy munkára lesz szükség, amíg a szél veszélyes, váratlan fordulatai ellen is felvértezett találmány által a problémához közelebb jutunk.

Az aeroplanok szerkesztésével a repülés praktikus megvalósítása reménytelen, meddő dolog. Határozottan állítom ma is, amit nyolc éve vallok (Wright-testvérek kísérletezéseit és gépük akkori alakját már tudniillik ismertem), hogy nem ezek a stakulya-alaku gépek lesznek azok, melyek a jövőben a levegőt szelkeldni fogják. Ezeknek épen úgy lejár az idejük és rövid idő múlva éppugy nem lesz róluk szó, mint a hogy a kormányozható léghajókkal való, fölötté költséges kísérletezés szintén mihamarabb végképp meghiusultnak lesz tekinthető.

Vikár repülőgépe.

Az egyetlen út, mely a célhoz vezet: a szárnyakkal való repülés. Mert a repülés egyedüli lényege maga a szárny s helyes meg szerkesztése.

Ezen az uton indultam el én évekkel ezelőtt és ezen az uton jutottam el a probléma megoldására. Oly gépet tudok ugyanis szerkeszteni, melynek segítségével madarak módjára tetszésem szerint közlekedhetem a levegőben. Gépem szerkesztése céljából nem tettem egyebet, csupán a természetet figyeltem meg sokkal behatóbban és mélyebben, mint az előző kísérletezők, s az így szerzett tapasztalatokat, az erre vonatkozó fizikai és matematikai törvények alapján, fordítottam haszonra.

Gépem bemutatása iránt két helyről is kaptam ajánlatot. Az egyiket Franciaországból, ahol a Matin szerkesztősége vállalkozott arra, hogy gépemről a Trocadero-ban előadást fog tartani s bemutatja vetített képekben. A másikat Németországból egy automobil gyár útján. Ezeket az ajánlatokat nem vehettem figyelembe azért, mert a dolognak természetében van, hogy minden ily találmány valamely egyszerű, eddig észre nem vett lényeges titok megfejtésén alapszik és annak képen való bemutatása ezt a titkot is azonnal leleplezi. Annak lennék kitéve, hogy mielőtt, mint tulajdonosa, hasznát vehettem volna találmányomnak, azt mások aknázhathák ki.

A társadalom segítése.

Ugy gondolom, Magyarország helyzete, mint egy nagyhatalom fele részét nemcsak följogosítja hazánkat, hogy szintén foglalkozunk ezzel a nemzetgazdaságilag is oly mélyreható jelentőségű kérdéssel, amelynek lehető megoldása hadügyi szempontból is beáthatatlan súlylyal esik latba, hanem kötelességünk is. Utóvégre az emberiség nagy gondolatainak megvalósítása elé várnokot emelni, vagy sorompókat vonni nem lehet. Már az maga nagy erkölcsi és anyagi haszon lehetne az országra nézve, ha a repülés problémájának útján egy életrevaló, egészséges kísérlettel ajándékozhatnók meg a világot. Ha mi tudnánk megmutatni a helyes utat, a melyen ez a nagy föladat elérhető. Gépem oly stádiumban van, hogy rövid pár hónap alatt igazolhatja mindazt, amit föntebb előadtam. Már négy-öt évvel ezelőtt annak egy kisebbített alakjával föl tudtam a levegőbe emelkedni s mintegy száz méter hosszú utat megtenni. Most a gépnek teljes nagyságában való kivitelével foglalkozom. . . . Hogy azonban a ráfordított nagy anyagi áldozatok és a vele töltött évek nem vesznek-e kárba, attól függ, vajjon az aránylag

csekély áldozatot igénylő munkához az illetékes tényezők és a magyar társadalom eziránt érdeklődő, fenköltlelkű, nemes gondolkodású tagjai hajlandók lesznek-e munkában segítő kezet nyújtani. E nélkül megtörténhetik, hogy gépem majd csak akkor készül el, amikor a külföldön már észrevéve az eddigi botlások alapokát, ugyanazon a helyes nyomon indulva, melyen én haladtam, ugyanazon eredményre jutnak, vagyis ugyanazt a gépet szerkesztik majd meg.

A világosi Bohus-birtok parcellázása

— Az Aradi Hírlöny tudósítójától. —

Arad, ápr. ill. 2.

Mint teljesen megbízható helyről értesülünk, Bohus László bárónak Világos, Ujszentanna, Zimándujfalu, Zimándköz, Glogovác és Ujpanát határában lévő több ezerholdas birtoka egy részét parcellázzák. Az erre vonatkozó tervek még 1907-ben keletkeztek, de akkor egy ideig szünetelt az ügy. A múlt esztendőben azután ismét fölvetődött az eszme és akkor a parcellázás végett alakult budapesti pénzeszoport keresztül is vitte a birtokföldarabolás tervét. Ez a csoport Magyarország hat különböző nagy földbirtokát parcelláztatja ez idő szerint.

A pénzeszoport aradmegyei megbízottja Adelmann Károly, az ujszentannai első takarékpénztár igazgatója. Bohus László báró hatalmas földbirtokából 4044 holdat, jobbára szántóföldet parcelláznak minimálisan 5 holdas részekben. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank 55 százalék kölcsönt ad a parcellázott területekre. Eddig 2500 hold kelt el. Ezt gazdag és készpénzzel fizető ujszentannai németek vásárolták meg. Alkudozások folynak Világos és Glogovác községek részéről egy 600—600 holdas terület megvételére. Ezek is készpénzfizetés mellett történének. Az utóbbi hetekben különben egy 350 holdas területet is megvett egy ujszentannai birtokos. Egyáltalán a most parcellázott terület csupa megbízható és ismert, rendezett anyagi viszonyok között lévő gazdáknak adják, akikkel nem lesz semmi zavar.

A parcellázást különben néhány hét múlva teljesen befejezik és akkor a birtokból 4044 hold föld az új tulajdonosok kezében lesz. A birtokot rövidesen el is foglalják. A birtok többi, még mindig tekintélyes és nagy összeget érő része továbbra is Bohus László báró kezében marad.

TÖRVÉNYKEZÉS.

A bogsáni sikkasztó pénztáros.

— Egy évi börtönre ítélték. —

— Az Aradi Hírlöny tudósítójától. —

Arad, április 2.

A temesvári királyi ítélőtábla — mint tudósítónk jelenti — ma délelőtt egy annak idején nagy feltűnést keltett ügyben mondott ítéletet. A közönségnek bizonyára élénk emlékezetében lesz még Péter Ernő románbogsáni államvasuti pénztáros esete. Annak idején részletesen megírtuk, hogy Románbogsánban az osztrák-magyar államvasut pénztárosa ellen rab-

lási kísérletet követtek el. Az eset ez év január hó kilencedikén történt.

Mikor a munkások reggel megjelentek az irodában, hogy fizetésüket felveszék, Pétert a földön fekvő találták. Kezei, lábai össze voltak kötözve, szája pedig betömve. Mikor a munkások kötelékeitől megszabadították, rémülködve adta elő, hogy rablók törtek rá és az összes pénzt elvitték. A gyanu azonban csakhamar Péter ellen irányult és valószínű volt, hogy ő sikkasztotta el a hiányzó összeget.

Megindult a vizsgálat, melynek során kiderült, hogy Péter négy éven keresztül állandóan, összesen mintegy tizenötezer koronát sikkasztott. Ezt később Péter maga is beismerte. Ezért a lugosi törvényszék Pétert öt havi fegházra ítélte. Az ügy azonban a közvédlő felebezése miatt a temesvári királyi ítélőtábla elé került, mely ma tárgyalta Gidró László kuriai bíró elnökelete alatt. A perbeszéd elhangzása után a királyi ítélőtábla Péter büntetését a nagyszámu súlyosbító körülmények alapján egy évi börtönre emelte fel.

Szerbia válsága.

A hadsereg a dinasztia ellen.

— Távirati tudósítás. —

Arad, április 2.

Péter király lemondásáról, dacára a hivatalos cáfolatnak, egyre szaporodnak a hírek. Kétségtelen, hogy a Karagyorgyevics dinasztia már nem sokáig fog uralkodni a feldúlt nyugalmu országban. Lehet, hogy távozása békés lesz, de az sem lehetetlen, hogy a kis ország a forradalom megpróbáltatása előtt áll. Erre mutat az is, hogy a hadsereg is elfordult a dinasztia felől és már Belgrádban nem érzi magát biztonságban Péter király, aki, hogy az operett csattanó finaléval végződjék — könyvet ír és szerkeszt.

Ma érkezett távirataink a következők:

A szerb trónválság.

Belgrádból táviratozzák: Az egész városban beszélnek, hogy a dinasztia tovább nem maradhat a trónon és ha önként nem hajlandó távozni, elcsapják, vagy Péter királyt összeesküvéssel kényszerítik a trón elhagyására. A dinasztia ellen általános az elkeseredés, mert bűnbak kell a népnek és mert háborúra nem került a sor, a kérdést ilyen balkáni módon akarja megoldani. A tisztikar lelkesedik György heregért, akinek lemondásába nem tudnak belenyugodni, de Pétertől meg akarják szabadítani az országot. Állítólag magasrangú katonák összeesküvést is szőttek a király ellen. Bagovics és Marinovics ezredesek azt az értesítést kapták, hogy Nisben és Kragujevácsban számos tiszt összeesküvést tervez. A konspirálók György hereget akarják királynak proklamálni. Hír szerint egy őrnagyot le is tartóztattak.

Belgrádból táviratozzák: Bárha Zsivkovics hadügyminiszter igen erősen lépett fel a tüntető tisztek ellen, egyre erősebb mozgalom észlelhető a szerb katonatisztek körében, mely az összes helyőrségekben mind jobban terjed. A Nisben állomásozó lovas ezredes tisztjei feliratot intéztek a hadügyminiszterhez, melyben kijelentik, kraljevoi tiszti társaikkal, hogy nem hajlandók a tiszti kabátot tovább vi-

selni, ha a hadügyminiszter a kormány áruló jegyzékeit jóváhagyja. Minthogy pedig Péter király a kormánnyal szolidárisnak vallotta magát, a hadseregben a rend és a nyugalom csakis akkor állhat helyre, ha a király a trónról lemond. A tisztek egyben azt is kívánják, hogy György hercegnek azt a kívánságát, hogy őt szolgálattételre nisi lovasezredéhez osszák be, mielőbb teljesítsék.

Milovanovics nyilatkozatai.

Frankfurtból táviratozzák: A Frankfurter Zeitung belgrádi tudósítója ma meglátogatta Milovanovics külügyminisztert, aki megeafolta azt a hírt, hogy a nép most a kormány és dinasztia ellen fordult volna. Az Ausztria-Magyarországgal való gazdasági konfliktusra nézve a külügyminiszter reményét fejezte ki, hogy Németország érvényesíteni fogja befolyását a bécsi külügyi hivatalnál, hogy minden felesleges lépésnek elejét vegyék. Végül azt mondotta a külügyminiszter, hogy Szerbia most a békés haladás útjára tér és igyekezni fog, hogy jövőben más államokkal felvesse a versenyt.

Londonból táviratozzák: Milovanovics tegnap egy politikus előtt nyilatkozott az Ausztria-Magyarországgal való konfliktus elintézéséről. A külügyminiszter azt mondotta, hogy a nagyhatalmak által a konfliktus illetően elintézése nagy csalódás volt ugyan Szerbiára nézve, de mégis hálával tartoznak a nagyhatalmaknak és különösen Angolországnak, hogy még rosszabb dolgot nem követelt a belgrádi kormánytól.

A szerb főváros áthelyezése

Belgrádból táviratozzák: Sztojkovics elnök alelnök ma bejelentette a szkupstinának, hogy az elnökséghez 72 képviselő aláírásával ellátott petíció érkezett, mely az ország fővárosának Belgrádból az ország belsejébe való áthelyezését javasolja. Ezt a petíciót az elnökség átadta a kormánynak. A bérkezett iratok elintézése után a szkupstina április 15-ig elnapolta magát. Az új szerb főváros valószínűleg Nis lesz.

Péter király könyve.

Belgrádból táviratozzák: A legközelebbi napokban itt különös könyv fog megjelenni. A könyv Péter király tollából származik. A könyv Szerbiáról szól. Hosszabb cikkeket közöl a miniszterektől és a vezérkari főnöktől is.

Kolakovics halála.

Belgrádból táviratozzák: Legújabbban a Kolakovics ügyet így szepítik: György hereg már régebb észrevette, hogy fontos iratok hiányoznak íróasztalából. Amikor a múlt hó 25-én éjjel felé hazament, látta, hogy Kolakovics koterászik asztalában. Rátámadt, mire Kolakovics kiszaladt a szobából és a sötét lépcsőn legunult. Így sérült meg.

Bosznia sorsa.

Zágrádból táviratozzák: Az itteni Pokrat című lap Szerajevéből a következőket jelenti: Előreláthatólag Ausztria és Magyarország nem fognak egyezsége jutni Boszniát és Hercegovinát illetőleg. Illetékes körök (?) azzal foglalkoznak, hogy a két tartományt fel kellene osztani Ausztria és Magyarország között. Ugy, hogy az egyik tartományt Horvátországhoz, a másikat Dalmáciához csatolják: ezzel meg lehet akadályozni, hogy a szerb elem többségre kerüljön. Katonai szempontból a tartományok egy katonai parancsnokág alatt állának, amelynek székhelye Zágráb lenne.

Zágrábból táviratozzák: Szerajevóból jelentik, hogy ott katonai körök biztosra veszik, hogy két éven belül a most elhalasztott háború ki fog törni.

Aradiak a turfon.

Baich báró balesete.

— Póvárosi tudósítónktól. —

Arad, április 2

Az aradi előkelő társaságok két kedvelt alakja, Baich báró és Czárán Zoltán urlovasok részt vettek az alági futtatáson. Az akadályversenyben lovagoltak, amelyről a következő érdekes leírást közöljük egy fővárosi tudósítás nyomán:

A mai akadályverseny délután háromnegyed öt órakor következett, 4000 méteres volt és igen szép tiszteletdíjak voltak kitéve az urlovasok közül azoknak, akik első és második helyre érkeznek, azonkívül, hogy az istállótulajdonos 1800 meg 400 koronát kaphatott. Czárán Zoltán felült a Jankovich-Bésán Gyula *Mohetjére*, Baich báró a Lubomirski herceg *Ovidiusára* és Neumanns báró az Orssich gróf Pallósára.

Egy akadályt átugrottak. De a másodiknál már Baich báró alatt felfordult *Ovidius* és egy kicsit meg is rugta az alóla kimenekülő lovas. A báró megtapogatta a térdét s azt mondta:

— Én még mennék tovább.

De a ló nem mutatott hajlandóságot, hiába fogták meg, folytonosan rugkapált és méltatlankodott a maga ló módja szerint:

— Hol van az megírva, hogy én folytonosan akadályokat ugorjak, amikor annyi sok más szép lópálya van a világon? Csak azért se ugrok a bárónak!

Baich báró tehát gyalog várakozott.

Következett még egy-két akadály, amiben már csak ketten vettek részt. Czárán Zoltán *Mehettel* és Neumanns Pallóssal. Czáránnal szépen ment a ló. De Neumanns alatt Pallós okoskodott.

— Erre menjünk kedves lovam — biztatta a zászlók közötti uton Neumanns Pallóst.

Pallós ellenben más utakat talált ki és letért az örvényről:

— Majd csak arra megyünk, kedves lovasom, amerre én akarok.

Sportnyelven szólva ez annyit jelent, hogy kitört. Neumanns nem akart beleegyezni a Pallós szeszélyébe s ebből nézeteltérések és kantárráncigálások keletkeztek, amíg a ló megunt és a vitának azzal vetett véget, hogy ledobta a lovasát s maga teher nélkül átugrotta a fehér korlátfákat és elszárguldott az istállók felé.

Ezalatt Czárán Zoltán most már versenytársak nélkül kényelmesen belovagolt *Mehettel*, persze, hogy elsőnek, mert nem volt mellette senki, aki második és harmadik lehetett volna. Kapott tapsokat is és már kihozták az osztaléktáblát, hogy 10-21.

Igen, de mi lesz most a második díjjal. Azaz a nagy ezüstös kandérral, ami a második ló lovasának van szánva és ott ragyog a bíróság tribúnja mellett.

Báró Baich tette készen állott a mezőn:

— Lovat adjatok!

A versenyszabályok szerint egy negyed óráig még joga van az ilyen elszánt lovasnak küzdeni a díjért. A saját lovát, *Ovidius* nem tudták versenyképesse tenni, tehát elővették a Neumannsét, Pallóst. Erre ráült Baich báró és folytatta a lovaglást ott, ahol Neumanns elhagyta, amikor őt a ló hátáról ledobta.

A publikum körében sajtóságos szakvita kezdődött:

— Ez a ló, amin Baich báró ül, *Ovidius* kelene, hogy legyen, de nem *Ovidius*, hanem Pallós. Ha megnyeri vele a második díjat, ki nyert, ő e, avagy Neumanns, aki idáig rajta lovagolt. Avagy

ha Pallós nyer, vajon ez nem annyi, mintha *Ovidius* nyert volna. És az ezüst kandér, akkor Neumanns illeti-e meg, avagy Baich bárót. A díjat viszont, tudniillik a pénzt, a ló gazdája kapja, de melyik lóé, amikor egy részét *Ovidius* nyerte s csak a másik illeti Pallóst. A kandérban mindketten mossák a kezüket, vagy miképen osztzkodnak rajta. Avagy általában kell-e osztzkodni. Aki ilyen problémák miatt meg akar bolondulni, miért nem megy egyenesen a Lipótmezőre, ahová közvetlen villanyossal sokkal kényelmesebben juthat.

A vitakozási tárgy mind több embert gablyított meg, amíg Baich báró szerencsésen megérkezett Pallóssal.

És ekkor a bírák visszavonulva megállapították, hogy mintán Baich báró öt kilóval kevesebbet vitt, mint amennyit előbb Neumanns, tehát a pótlóvágás nem gílt s annyi, mintha fel se ült volna. Ez volt a szerencse. Mert különben egy elmeorvosi különítményt kellett volna kirendelni Alagra.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szombat: *Elnémult harangok*, sznmű. Gál Gyula vendégfelleptével. (8 bérlet).
Vasárnap: *Dalán: B. n. k. b. n. trázédia*. Fehelyárakkal. Este: *Erdészleány*, operett. Rende: helyárakkal. (C bérlet).

Gál Gyula vendégjátéka.

Ibsen rég nem látott remek színművében: *Nóra-ban* láttuk ma este Gál Gyulát. Bámulatos virtuozitást figyelünk meg Gál Gyulánál sorozatos vendégjátékai alatt. Ahány szerepben látjuk, mindég újabb és újabb tökéletes karakter rajzot kapunk az ő tökéletes művészetében. Minden egyes alakítása egy a tökéletesség fogalmával. Egyikből sem hiányzik egy szemernyi sem és sohasem érezzük azt, hogy egyetlen nüansz is hiányoznék ezeknek a jellemeknek egészéhez. Ilyen mesteri alakítása volt ma este Helmer Róbert. Ennek a szerepnek kreálóját hozzá voltunk szokva a színpalhasogató szaváláshoz, szenvedélyes drámai kitörésekhez, erős elindulásokhoz. Gál Gyula egész egyéni felfogásban játsza meg Helmer. Az ő kreálásában Helmer egy korrekt bankigazgató, aki mikor megtudja felesége hamisítását, rémülten gondol arra, hogy ez az ő bécsületén ejthet csorbát és teljesen figyelmen kívül hagyva a szerencsétlen asszony lelki vergődését, csak a rá váró megpróbáltatásokon és meghurcoltatásokon siránkozik. Nem adja a drámai hőst, hanem azt az egyszerű nyárspolgárt, akiben nincsenek regényhős allűrök, aki előtt a legföltettebb kincs az emberek jó véleménye és minden egyéb másodrendű kérdés. Akik a megszokott deklamációkat várták Helmer szerepében, azok bizonyára csalódtak, kapva egy közönséges tucat embert, aki természetes nyárspolgári ijedségében siránkozik és ujong, mikor a veszedelem elhárul fejről.

Gál Gyula nagy művészi egyéniségéhez méltó Helmer szerepének ez a sajátos, de esakis ebben a formában igaz felfogása és akik látták, ismét egy nagy művelvezet emlékével távoztak a színházból. Nórá K. Kápolnay Juliska adta határozott sikerrel. A harmadik felvonásban keresetlen természetességével nagy hatást ért el. *Ditróitól* ismét figyelemre méltó művészi produkciót láttunk Rank orvos szerepében. Ez a fiatal művész ember valósággal rohammal veszi be a közönséget, mely nagy rokonszenvvel és állandó elismeréssel kíséri diadalmasnak ígérkező pályafutását. Ma a busujelenetben nyílt színen is megtapsolták. Elsőrangut produkált Várnay Günther szerepében

és nagyon jó volt *Follinuszné* özv. Linden-neje.

A közönség minden talpalattnyi helyet megtöltött és nagyon sokat tapsolt a kiváló vendégnek és a többi szereplőknek egyaránt. H. G.

* A képző- és iparművészeti társulat husvéti kiállítása már készen várja a vasárnapi megnyitást. A Kereskedelmi Akadémia két termében több mint kétszáz kép és sok műtárgy van elhelyezve, amelyek minőségileg is biztossá teszik a kiállítás sikerét. A tárlat szombat délután 3 órakor nyílik meg a sajtó számára, vasárnap délelőtt 9 órakor pedig a közönség számára. Az ünnepies megnyitás vasárnap délelőtt 11 órakor lesz.

* Gál Gyula bucsufellépése. Az aradi színház illusztris kiváló vendégművésze, Gál Gyula holnap bucsuzik el az aradi közönségtől. Gál Gyula utolsó fellépése Rákosi Viktor hazafias tárgyú hatásos színművében, az *Elnémult harangok-ban* lesz. — A művésznak *Todoreszku* pópa egyik legművészebb alakítása, amelylyel az elmúlt nyáron óriási sikert aratott a nyári színpadon. A színmű főbb szereplői a következők: K.-Kápolnay Juliska, H.-Harmath Józsa, Benkőné, Hunyady, Várnay, Ditrói, Faludy.

* Primadonna és kritikus. Többször írtunk a Békésvármegye színi kritikusa és Barna Mancsi, a békéscsabai színtársulat primadonnájának afférjéről. A művésznő nagyon megharagudott a kritikus írásaiért és egy nyilvános étteremben majdnem megverte. A kritikus becsületsértési pört indított, mely már egy ízben foglalkoztatta a csabai járásbírószágot, mely akkor a bizonyítékok beszerzése végett elnapolta a tárgyalást. Az új tárgyalás azonban nem lesz meg, mert a kritikus visszavonta panaszát, mivel a primadonna jogi képviselője megbízója nevében elégtételt szolgáltatott neki.

* Vasárnapi előadások. Vasárnap két előadás lesz. Délután mérsékelt helyárak mellett az egyetlen klasszikus magyar szomorujáték, a *Bank-bán* kerül színre. A főszerepeket K. Kápolnay Juliska, Follinuszné, H. Körössi Juci, Keszler, Várnay, Hunyady, Delli, Ditrói és Mártonfi játsszák. Este a nagy népszerűségnek örvendő operett, az *Erdészleány* van műsoron.

* Az olaszok bucsuhangversenye. Az aradi színház olasz operaénekeseinek szombatra hirdetett bucsuhangversenyét vasárnap délután 5 órára halasztották. A hangverseny műsora, amelyet már közöltünk, elsőrangú. Jegyek előre válthatók ifj. Klein Mór könyvkereskedésében.

* A sportkedvelő bojár. Olyan mozgókép-képet mutat be az Uránia színház, melyet, hanem természet után készült volna, bátran lehetne csalásnak minősíteni. Egy orosz sportférfi harminc fokos hidegben a szabadban veszfürdött. Hihetetlenül hangzik, azonban, miután a kép a valóságnak hűséges fotográfiája, így csupán a csodálkozás marad meg számunkra. A kádat összetörlesztett jégtáblák képezik és a jégfürdőig vezető utat szánón teszi meg a mérész sportférfi. A szabadban levetkezik és aztán vígan lubickol a dermesztő hideg vízben. A szenzációs látvány a legnagyobb érdeklődésre méltó. Nagyszerű különben az Uránia színház minden egyes száma, melyek közül a legnagyobb sláger Jules Marny művészi drámája, A meudoni mészáros. A pompás műsort még csak szombaton és vasárnap mutatja be az Uránia.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

AGGASZTÓ HIREK az angol király betegségéről.

Titkolják a bajt.

— Távirati tudósítás. —

Arad, április 2.

A világ minden tájékára riasztó hírt vitt ma el a táviró. Egy madridi szükségzavú sürgöny adott elsőnek hírt arról, hogy a Biarritzban tartózkodó Edwárd angol királyt szélütés érte. Tegnap délelőtt, amikor szokott reggeli sétáját akarta végezni a király, hirtelen rosszul lett. Elestett. Az első táviratok azt mondják, hogy a szélütés csak könnyebb természetű, de a hír mégis villámgyorsan terjedt el az egész világban és mindenütt nagy megdöbbenéssel fogadták. A király öreg ember, akinél kiszámíthatatlan az ilyen betegség esélye. A londoni külügyi palotát az angol nép csaknem megostromolta, hogy hivatalos értesülést nyerjen a király állapotáról, de sem Grey külügyminiszternek, sem a kabinet tagjainak nem volt pozitív értesülése. A király közvetlen környezete titkolja a betegséget.

Késő éjjel egy Biarritzból érkezett udvari távirat megcáfolta a király betegségéről szóló híreket. Egyébként a következő távirati tudósításainkat adjuk Edwárd király megbetegedéséről:

Londónból táviratozzák: Ma reggel érkezett ide az első távirat Madridból, Edwárd király egészségi állapotát illetőleg. A hír szerint a királyt könnyebb szélütés érte, mely, tekintettel a király korára, veszedelmessé válhat. A madridi távirat híre villámgyorsan terjedt el a városban és a külügyminiszeri hivatal előtti teret már a kora reggeli órákban nagy tömeg lepte el. A betegségről azonban sem Grey angol külügyminiszter, sem a kabinet tagjai nem kaptak információt. A nagy bizonytalanságot csak az enyhítette, hogy Edward király állapotáról az orvosok mindig igaz tartalmu bulletinokat szoktak kiadni. A királyi család környezete állítólag semmit se tud a betegségről, de ha tud is, az ilyen hírek nem kerülnek nyilvánosságra.

Frankfurtból táviratozzák: A Frankfurter Zeitung első távirata arról szól, hogy Edwárd királyt könnyebb természetű szélütés érte. A hír nem Biarritzból, hanem Madridból érkezett, ahová a spanyol arisztokráciának a Riviéráról haza érkező tagjai hozták. A király hosszabb idő óta Biarritzban tartózkodik.

Tegnap délelőtt rendes reggeli sétáját akarta megtenni a király, amikor hirtelen szélütés érte. Környezete ugyan gondoskodott róla, hogy semmiféle hír se szivároghasson ki, de csakhamar egész Biarritz tudta, hogy mi történt.

Mint egy késő éjjel érkezett udvari távirat Biarritzból jelenti, az angol király betegségéről elterjedt hírek teljesen alaptalanok. Edwárd király egészen jól érzi magát, jó étvágya van és ma részt vett egy Biarritzban rendezett sport ünnepélyen.

Budapestről jelentik: A budapesti tőzsdén ma az a hír terjedt el, hogy Edwárd angol királyt szélhűdés érte. Csakhamar kiderült, hogy az angol király teljesen egészséges, Biarritzban van, s a hír nem egyéb bőrzemanővernél.

Támadás a volt vezérkari főnök ellen

A hadsereg új műszaki felszerelése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 2.

Ismeretesebbek azok a kulissza mögött lejátszódott jelenetek, melyek végeredményükben oda vezettek, hogy a király legbizalmasabb emberétől, Beck gróf vezérkari főnöktől kénytelen volt megválni. A nyilvánosságra jutott az is, hogy a magasrangu katona állását Ferenc Ferdinánd trónörökös aktív katonai működése ingatta meg. A trónörökös az őszi hadgyakorlatokon érthető jelét adta annak, hogy nincs megelégedve a vezérkar főnökével és sikerült a királyt is meggyőznie arról, hogy az a szellem, melyben Beck gróf nevelte a vezérkart, a hadsereg romlására vezet. Schönaich hadügyminiszter a delegációk ülésén nyíltan ki is mondotta a lesújtó kritikát. A hadsereg elfonnyad.

A bécsi katonai körök most egy újabb támadást intéztetnek a volt vezérkari főnök ellen. Azt hangoztatják felőle, hogy ő a hadsereget csak parádéra és a gyakorló tereken megtartott szemlék számára képezte ki és a királygyakorlatok tulajdonképpen csak Potemkinszerű hazugságok voltak. Teszik ezt abból az alkalmából, hogy a hadügyminiszter közvetlenül a szerb háborús veszedelem után az egész hadsereget, de különösen a gyalogságot új robbantó anyagokkal és telefon készülékekkel szereli fel. A miniszteri rendelet bevezetésében ugyanis azt mondja, hogy az újítás az orosz-japán háború egyik tanulsága. A japán vezérkari tisztek ugyanis a földön fekvő, a telefonkagylót kezükben tartva diktálták a parancsokat, míg nálunk a vezérkar színpompás képet nyújt, amikor a nagygyakorlat alkalmával a legkiemelkedőbb helyen, rendesen ahol a király szokta végignézni a gyakorlatot, belebámul a messzeségbe. A miniszter rendelkezéseit ismertetve, a hozzá közel álló, ma este megjelent egyik bécsi lap — mint tudósítónk jelenti, — azt a megjegyzést fűzi, hogy az utóbbi két esztendőben a hadsereg hadi felszerelése jobban tökéletesedett, mint azelőtt husz év alatt. Az érdekes újításokat a következőkben ismertetjük:

A löfegyver tökéletesítésének befejezése után a hadvezetőség a gyalogságot robbantó szerrel látja el. A port-arthuri ostrom megtanított arra, hogy az aknázás és robbantás a hegyi-háborúban óriási szerepet játszik és ezért a gyalogságnál már eddig is kiképzett utász-szakszokat tökéletesítik.

Az utász zászlóaljok századai a jövőben 320 kilogramm ekrazitot, a lovas utász-szakszok 160 kiló robbantó-anyagot kapnak. A gyalogsági utász-szakszok 30 kilogramm ekrazittal lesz felszerelve. Ezt a katonai körök nem szívesen látják, mert azt hiszik, hogy ezután a legénységet bombavetésre is ki kell tanítani, ami a macedoniai bandákhoz, de nem egy modern hadsereghez illő foglalkozás.

Ezeknél azonban sokkal fontosabb fejlődést jelent az, hogy minden gyalogsági századnál telefon járőröket szerveznek. Minden század egy altisztet és két gyalogost képez ki erre a célra és minden járőr egy kisebb alakú telefon készüléket kap, amelyhez másfél kilométer hosszú huzaltekeret is tartozik, hogy ezzel az állandó telefonvezetékbe is bekapcsol-

hassa magát a járőr. Az újítás elve az, hogy a század a zászlóaljparancsnoksággal, illetve ez az ezredparancsnoksággal bármilyen körülmény között is érintkezhessek, különösen ott, ahol a fényjelzést nem lehet használni, vagy ahol a küldöncöknek sok időbe telne a jelentések továbbítása. Ez a reform nem érinti a már eddig szervezett katonai telefon szolgálatot és a magasabb parancsnokságoknál létesített távbeszélő csapatok tovább is úgy működnek a harc-téren, mint eddig.

Az udvarias német császár.

Tilos a dohányzás.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 2.

A fenségest a nevetségéstől egy hajszálfinomságu barázda választja el. A németek császára míg Oroszország ellen hadtestek mozgósításával viseli a diadalmas diplomáciai háborút, addig a kabinet irodájában egy mélyen hajlángó íródíákjának rendeletet diktál — a dohányzás ellen. Hiába, a germán Wotan egyenes utódja átlépte az ötven esztendőt, úgy látszik beszűntette a sörestélyeket és abba hagyta, vagy mérsékelte a dohányzást.

Erre vall az a rendelethez, melyről a következőket jelenti tudósítónk:

Az általános érdeklődés — mint Berlinből jelentik — ismét a németek hatalmas császára, II. Vilmos felé irányul, akinek egy újabb rendeletéről beszélnek most a nagy birodalomban. A politika sikamlós és veszélyes talajáról egy merész fordulattal átesapott a császár egy kevésbé veszedelmes tere, ahol nincsenek súlyos érvekkel felfegyverezett politikusok és újságírók, kik felelősségre vonják a császárt elhamarkodott nyilatkozataért.

II. Vilmos legújabb babérját a német nők fonták. A történelem bizonyítja, hogy olyan messzemenő udvariassággal és előzékenységgel még egyetlen egy uralkodó sem viseltetett a nők iránt, mint Németország mostani császára. És egyetlen uralkodó sem férközött olyan közel a birodalom asszonyainak szívéhez, mint II. Vilmos.

Az uralkodó egy csapással hódította meg a germán nők szívét. Egyik napról a másikra. A hatalmas birodalom összes kaszárnyáiba tegnapelőtt egy rendelet érkezett, mely szigorúan meghagyta a tiszteknek a hadnagytól fel a feldmarsalig, hogy nők jelenlétében tartózkodniok kell a dohányzástól. Nem csupán a kávéházakban, éttermekben és klubokban, hanem a törvényszékeken és háziestélyeken is.

A szigorú rendelet óriási lelkesedést támasztott a nők körében. Mily pompás lesz a tiszta, szellős éttermekben mulatni, melyeknek levegőjét nem teszi nehezzé a szivar és cigaretta füst. A házi asszonyok örülnek, hogy a drága brüsszeli csipkéket nem teszi sárgává a szivar erős füstje. A császár valóban belát az asszonyi lélekbe s ehhez idomítja az egész katonaságot.

De hogy mit szólnak hozzá a vendéglősök és a szálloda tulajdonosok, azt még nem lehet tudni. Mert a megrögzött pipás ember még megszokott kávéját is képes elhagyni, de a szivarozásról nem fog lemondani sohasem. Hiszen a lágyan gomolygó füstben annyi színes, tarka álmoképeket lehet látni! S ki tagadhatja, hogy a csillogó uniformis alatt nem virul az idealizmus? . . .

Zeppelin utja sikerült.

Bajor rendjelet kapott.

— Távirati tudósítás. —

Arad, április 2.

A müncheniek leirhatatlan lelkesedése közepett érkezett meg ma a német nemzet büszkesége, Zeppelin I., a birodalmi léghajó. A tegnapi hatalmas szél arra kényszerítette a levegő bátor utasát, hogy Dingolfingben leszálljon s egy napig várakoztassa meg a münchenieket. Egy órát töltött a bajor fővárosban, részt vett a tiszteletére adott udvari ebéden s négy óra alatt visszatért Fridrichshafenbe, ahonnan tegnap elindult. Nagy az öröm az egész civilizált világban, de különösen Németország ujjong. A bajor régens herceg, a német császár táviratilag fejezték ki egymásnak a diadalmas ut feletti örömeiket.

A léghajó mai útjáról a következőket jelenti tudósítónk:

Dingolfingból táviratozzák: Münchenből jelentik, hogy Zeppelin gróf léghajója még mindig Dingolfingban van, ott, ahol tegnap leszállt. Az erős vihar miatt Zeppelin a felszállást elhalasztotta.

Dingolfingból jelentik: A szél megváltoztatta irányát. Zeppelin gróf délelőtt 12 órakor elhatározta, hogy felszáll és Münchenbe utazik. A léghajót automobilon követő katonaság sorakozott és óriási közönség éljenzése és üdvölgzése között emelkedett a magasba a kormányozható léghajó.

Münchenből táviratozzák: Óriás közönség gyülekezett ma a gyakorló tere Zeppelin fogadására. Midőn ott a régens herceg megjelent, a katonaság kordont vont, amelyet azonban a tömeg áttört. A rendet fenntartani csak a legnagyobb nehézséggel lehetett. A város házai zászlódiszt öltöttek. A háztetőkön szinte tolongtak az emberek, akik várták Zeppelin léghajójának közeledését. Az izgalom tetőpontjára emelkedett, amikor végre fél két óra felé a léghajó a távolban mutatkozott és háromnegyed két órakor a legnagyobb rendben ott szállott le Zeppelin gróf, ahol akart. Amint a gróf leszállt, a régensherceg hozzá sietett, átkarolta, megcsókolta és átnyújtotta neki a legnagyobb bajor rendjelet. Ezután ebéd volt, amelyen Zeppelin grófot és Németország császárárt éltették. Egy órai ott tartózkodás után Zeppelin gróf a közönség hurrázása közepette újból léghajóra szállt és négy órai út után megérkezett Fridrichshafenbe.

Fridrichshafenből táviratozzák: Zeppelin gróf 5 óra 55 perckor ideérkezett. A bajor régens herceg a német császárhoz a következő táviratot intézte:

Epen most hagyta el Zeppelin gróf a birodalmi léghajóval Sperling őrnagy kísérete mellett, egy órai itt tartózkodás után Münchenbe, ahol az egész lakosság a legelkésebb örömmel fogadta. A nagy energiával keresztül vitt, tegnap oly kedvezőtlen viszonyok között megkezdett utazás mindennél osztatlan, általános csodálkozást keltett és fényes

bizonyíték a zseniális tetterő ezen legújabb munkája számára.

Luidpold.

A német császár a táviratra az est folyamán a következő sürgönyvel válaszolt:

A legszívélyesebben köszönöm sürgönyödet és meleg érdeklődésedet a birodalmi léghajó sikere alkalmából. Én is nagyon örültem, hogy a Zeppelin I. katonai vezetés mellett és katonai legénységgel minden nehézség dacára, ily nagyszerűt produkált.

Vilmos.

Emlék-esték az aradi színházban.

Érdekes vendégfellépések.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 2.

Régóta nem volt olyan érdekes estéje az aradi színháznak, mint amilyent most tervez május elejére Szendrey Mihály igazgató. A terv, melynek megvalósítása érdekében az igazgató most Budapesten tartózkodik, röviden szólva az, hogy azok a budapesti színészek, akik évekkal ezelőtt Aradon játszottak s akiknek legnagyobb része a Leszkay-rezsim fénykorában volt Aradon, egy — esetleg több — estén együttesen vendégszerepeljenek az aradi színházban.

Az aradi színművészetnek, különösen pedig a drámai művészetnek legemlékezetesebb ideje az, amikor Gál Gyula, Fenyvesi Emil, Rónaszéki Gusztáv, Tapolezai Dezső, majd később Nyárai Antal, Sarkadi Aladár, Delly Emma voltak az aradi színpad művészei. Legnagyobb részük vagy tizenöt évvel ezelőtt játszott az aradi színpadon s annak drámai előadásait országos hírűvé tette. Sokan közülök hosszú éveken át voltak Aradon — Gál Gyula aradi származású is — s mindegyiket régi kellemes emlékek fűzik hozzánk. Az operett-kultusznak akkor nyoma sem volt Aradon; a drámai előadások egymásután telt házakat hoztak az aradi színháznak. A „Szókimondó asszonyok” tegnapi előadása alkalmával mondotta munkatársunknak Gál Gyula, hogy mikor ezt a darabot a budapesti Népszínházban bemutatták, három napra rá az aradi színház is előadta, még pedig nagyobb sikerrel és művésziessébb játékban, mint a fővárosi. Fenyvesi, Gál, Hunyadi József és Delly Emma játszották a főszerepeket zsufolt házak mellett huszonegy majdnem egymásután következő előadáson. Budapesti színészek és kritikusok jöttek megnézni az aradi előadásokat és így történt, hogy mikor 1896-ban Faludiék a Vígsházakat megnyitották, az aradi színészek közül szerződtek a legtöbbet magukhoz. Fenyvesi, Rónaszéki, Tapolezai és Sarkadi ma is a Vígsház tagjai.

Elképzelhető így, hogy szebb befejezése nem is lehetne a téli szezonnak, mintha most ezek a Budapestre került művészek együttesen lépnének fel az aradi színpadon. Szendrey igazgató most tárgyal velük és úgy értesülünk, hogy szezon végére csakugyan meglesznek az érdekes vendégfellépések. Az említett művészek legnagyobb része már megígérte lejáratait és így Arad közönségének érdekes és művészi szempontból is nevezetes estékre van kilátása.

HIREK.

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 3-án az időjárás: változékony, szeles, hűvös, sok helyütt csapadék.

— **Popovics Sándor bankkormányzó.** Budapesti tudósítónk telefonálja, hogy a jövő hét folyamán fog megtörténni Popovics Sándor pénzügyi államtitkárnak az osztrák-magyar bank kormányzójává való kinevezése. Popovics helyét Décsy Zoltán államtitkárral, ennek helyét pedig Papp Elek miniszteri tanácsossal fogják betölteni.

— **Halász Sándor kitüntetése.** Budapesti tudósítónk jelenti, hogy a király Halász Sándor miniszteri tanácsosnak és posta takarékpénztári igazgatónak, a magyar nemességet „duna-földvári” előnévvel adományozta.

— **A tatabi gróf meghalt.** Bécsből táviratozzák: Az itteni Löw-féle szanatóriumban galántai Eszterházy Ferenc gróf, v. b. t. t. főrendiházi tag, a tatabi uradalom majorátusa 50 éves korában szívizélhűdésben meghalt. Az elhunyt, aki a híres Eszterházy Mária gróf fia volt, a közéletben nagy szerepet játszott. 1896-ban a királygyakorlatok alkalmával Vilmos német császár is vendége volt a mi királlyal egyetemben a tatabi kastélynak. A császár a gróf nejének, Lobkovitz hercegnőnek kezesekkel köszöntötte meg az igazi magyaros vendéglátást és ma sürgönyben fejezte ki neki részvétét férje elhunytá felett.

— **Szven Hedin kitüntetése.** Bécsből táviratozzák, hogy ott Szven Hedin ma a katonai kaszinóban felolvasást tartott, mely alkalommal az osztrák közoktatásügyi miniszter átnyújtotta neki a Ferenc József rend nagykeresztjét.

— **Schratt Katalin balesete.** Nizzából táviratozzák, hogy Schratt Katalin ma Nizza közelében automobil kirándulást tett. Az automobil neki ment egy fának és pedig olyan erővel, hogy Schratt Katalin kiesett az automobilból, de szerencsére ijedségen kívül semmi komolyabb baj nem történt.

— **Aradi tisztviselők ünneplése.** A pénzügyi tisztviselők tegnap este társasvácsora keretében ünnepelték az általános státuszrendezés révén előléptetett kártársaikat: Bottka István pénzügyi tanácsost, V. Balajthy Gyula, Nagy Barnabás és Bánhegyessy Lajos segédtitkárokat. Mintegy 70 pénzügyi tisztviselő, sok jóbarát s ismerős jelent meg ez alkalommal a Vadászkürt külön termében. Képviselve volt a pénzügyigazgatóság, a pénzügyi számvevőség, m. kir. adóhivatal, sóhivatal, vámhivatal és pénzügyőrség. Az ünnepelteteket a tisztikar nevében Róka József pénzügyigazgató köszöntötte a tőle megszokott szívélyességgel, mire nevében Bottka István válaszolt s biztosította Róka szerzetükről s ragaszkodásukról. Az ünnepelés lelkes hangulatban a késő éjjeli órákig tartott. Felköszöntöket mondtak még: Schreiber Róbert p. ü. titkár, Kohányi Róbert tanácsos és Szablóczky János pénzügyi számvizsgáló. Az ünnepélyt Kohányi Róbert nyugalmazott pénzügyi tanácsos humoros felolvasásával fűszerezte.

— **Amerikai magyarok az ajkai szerencsétlenekért.** Az amerikai Szabadság című lap felhívására megindult gyűjtés az ajkai árvák és özvegyek javára, befejeződött. A gyűjtés a rendkívül nyomott gazdasági helyzet dacára is elég szép eredménnyel járt, amennyiben 3,800 dollárt, magyar pénzügyben tehát 19,000 koronát sikerült összegyűjtenie a szerkesztőségnek. A tengeren túlra vándorolt magyarság ime nem feledkezett meg az óhazában maradt testvéreiről és az első hívó szóra elvitte fillérjeit, hogy vele a szenvedők fájdalmát enyhítse.

— **Gyermeknapok Aradon.** Ez év május havában lesz Aradon a gyermeknap. Az erre vonatkozó jelentéseket itt közöljük:

Méltóságos Edelsheim Gyulai Lipót urnak mint az Országos Gyermekvédő Liga elnökének Budapest. Az aradi Fehérkereszt gyermekvédő egyesület nevében értesítjük méltóságodat, hogy a gyermeknap előkészítő bizottság határozata szerint a folyó évi aradvárosi és aradmegyei gyermeknapok május hó 22. és 23. napjain tartatnak meg. Midőn ezt van szerencsénk szíves tudomására hozni, értesítjük egyben arról is méltóságodat, hogy a II. országos gyermekvédő kongresszust a helyi előkészítő bizottság — tekintettel a Budapesten szeptember hóban tartandó nemzetközi orvos kongresszusra és az országos patronász bizottság alakuló ülésére — 1910. évre halasztotta el. Maradtunk az aradi Fehér Kereszt gyermekvédő egyesület nevében teljes tisztelettel Arad, 1909. március hó 21-én. Károlyi Gyula gróf sk. elnök. Keller Lajos sk. titkár.

Méltóságos Telbisz Károly udvari tanácsos polgármester urnak mint az Országos Gyermekvédő kongresszus központi bizottsága elnökének, Temesvár. Az Aradon rendezendő II. Országos Gyermekvédő kongresszus helyi előkészítő bizottsága nevében értesítjük méltóságodat, hogy a folyó év szeptember havára tervezett országos kongresszus 1910. évre halasztatott el, mert folyó év szeptember havában Budapesten nemzetközi orvos kongresszus, továbbá az országos Patronász bizottság megalakulása fog megtartatni, melyek, különösen az utóbbi, gyermekvédelemmel is foglalkozván, elvonva az érdeklődőket, — a vidéken rendezendő kongresszus sikerét veszélyeztetnék. Midőn ezt van szerencsénk becses tudomására hozni, maradtunk az aradi II. Országos Gyermekvédő kongresszus helyi előkészítő bizottsága nevében teljes tisztelettel. Arad, 1909. március hó 21-én. Károlyi Gyula gróf s. k. elnök. Keller Lajos s. k. titkár.

— **Az aradi román nőegylet etnografiai estélye.** Jelentettük már, hogy az aradi román nőegylet egy létesítendő leány-internátus alapja javára etnografiai estélyt fog rendezni. A nőegylet most a következő meghívót bocsátotta ki az estélyre: *Meghívó.* Az aradi román nőegylet meghívja az összes románokat arra az etnografia estélyére, amelynek zenéjét *Brediceanu Tiberius dr.* állította össze és amely április hó 15-én tartatik meg a Fehér Kereszt szállodában azon célból, hogy a nőegylet alapot gyűjtson egy Aradon létesítendő új leány-internátus javára. Az estély műsora a következő: *Alexandri: Mioritza* prólógus. 1. *Preludii: előadja a katonai zenekar.* 2. *Hóra, román nemzeti tánc, hat pár táncolja román jelmezben.* 3. *Doine* (erdélyi népdalok) szóló, kíséri a katonai zenekar. 4. *Lugajana* (bánati tánc) táncolja 3 pár lugosvidéki román jelmezben. 5. *Ardeleana-Hategana, táncolja 4 pár hátszegvidéki jelmezben.* 6. *Pe picior, táncolja két pár oravicavidéki jelmezben.* 7. *Invarita, táncolja két pár szelistei jelmezben.* 8. *Bánati dalok* (szóló) kíséri a katonai zenekar. 9. *Bátuta-Caluserul si Braut* román nemzeti táncok, táncolja hét ifjú romániai jelmezben. Az előadás után táncmulatság.

— **Öngyilkos gróf.** Triesztből táviratozzák, hogy ott ma a város legélénkebb terén, a 26 éves *Mario Abriani* gróf, aki egy kereskedelmi hajó kapitánya volt, föbelötte magát. Tettének oka ismeretlen.

— **Pénzhamisító asszony.** Budapesti tudósítónk telefonálja, hogy a fővárosi rendőrség nagyszabású pénzhamisító bandának jött a nyomára. A banda vezére és feje *Szigeti József* gyári munkás 33 éves felesége, aki már számtalanszor jutott összeütközésbe a büntető törvénykönyvvel. A bűntanya a Zápolya-utca 34. számú helyiségben volt berendezve, ahol öt és egy koronás pénzeket gyártottak. A fémeket jól keverték, hogy a hamisítványt alig lehetett megkülönböztetni a valódi pénztől. Végre azonban rajta vették. A rendőrség eddig öt tagját fogta el a bandának. A nyomozás tovább folyik.

— **Az aradi Westinghouse gyár tervéi.** Ma nyújtotta be a tanácshoz a *Fodor és Reisinger* cég, az aradi automobilgyár építésével megbízott vállalkozók, az épületek tervrajzait és az építési engedély iránti kérvényt. Az építészeti bizottság április 6-án tárgyalja a kérvényt, a mikor a rendőrség a telepengedélyezés ügyét bonyolítja le.

— **Betörés egy hivatalban.** Az aradi rendőrség néhány nap óta a legnagyobb titokban nyomozza azt a betörőt, aki az Acsev. egyik hivatalos helyiségében egy ellenőr íróasztal fiókjának ismételt feltörése után abból pénzt lopott el. A tisztviselő már régebben vette észre, hogy íróasztalának fiókjából eltűnt 140 korona, de minthogy senkit sem akart meggyanúsítani, nem tett jelentést a rendőrségnek. Néhány nappal ezelőtt egy reggel azt vette észre, hogy a betörő tolvaj újból jelentkezett. Az asztalra teljesen új zár volt alkalmazva és azt a hivatalos helyiségből való távozás előtt gondosan bezárta. Reggel azonban a fiók nyitva volt. Megtette a feljelentést és a rendőri nyomozat megállapította, hogy a tolvaj fessítő vassal dolgozott, de ez alkalommal pénzt nem vihetett el, mert az ellenőr az első betörés óta nem tart pénzt a fiókban. A tettes ellen oly sok bizonyíték van már a rendőrség kezei közt, hogy letartóztatása valószínűleg holnap megtörténik.

— **Öngyilkos főhadnagy.** Szegedről táviratozzák: *Kaiser Nándor* 55-ik gyalogezredbeli főhadnagy ott ma *Browning* revolverrel föbe lötte magát és nyomban meghalt. Tettének oka ismeretlen.

— **Új szövetkezet Gurahoncon.** Az aradi törvényszékhez, a Körösvölgyi gazdasági kereskedelmi és ipari szövetkezet, amely a múlt hó 11-én alakult meg Gurahoncon, ma nyújtotta be cégjegyzés iránti kérelmét. A szövetkezet célja a tagok erkölcsi és anyagi érdekeinek előmozdítása. A szövetkezetet 87 tag 1286 üzletrésszel alakította meg. Egy üzletrész ára 100 korona. Az igazgatóság tagjai a következők: *Bosnyák József, Neugröschel Dániel, Öry Sándor, Rosenthal Zoltán dr., Tamó Zsigmond, Weiszberger Lipót és Weiszberger Mór.*

— **Elnyert szállítás.** A selmebányai m. kir. bányagazgatóság által hirdetett árlejtésen a biztonsági gyűjtősinor szállítást az aradi *Dobiaschi J. és Dörner* testvérek gyűjtősinorgyára kapta meg, mint amely legelfogadhatóbb ajánlatot tette.

— **Nőfegyencek lázadása.** Grából táviratozzák: Az országos kényszermunka-fegyházban, *Blankovitzban* tegnap délután fellázadtak a kényszermunkára elítélt asszonyfegyencek. Hozzávetőleg nyolc napja engedetlenek az asszonyok a felügyelő személyzettel szemben. Tegnap estefelől teljes erővel kitört a forrongás. A kertben dolgozó fegyencnők szétzúzták a kerti ház ablakait, amely tettüket a második emeleten dolgozó kilencven fegyencnő tetszéssel kísérte. Azután ezek is hozzáfogtak a romboláshoz. A felügyelő irgalmas nővérek szitkok és fenyegetések közben menekültek a teremből. A lázadók ablakokat, székeket, asztalokat és varrógépeket darabokra törtek szét és szétfeszítve az ablakrostélyokat, leugrottak a kertbe. Ledöntötték azt a falat is, amely a műhelytermet a szomszédos szobáktól szétválasztja. A felgyülemlett készárukat szét hasították és kidobták. A munkásnők tomboltak és ordítottak, ugyanarra, hogy valóságos népesödület keletkezett az utcán. Az asszonyok ezt kiabálták: *Ehezünk! Szabadságot követelünk!* Amikor bányászok vonultak el a ház előtt, ezt kiáltották: *Szabadítsatok meg! Jöjjetek be!* Ehesek vagyunk! Kegyetlenkednek velünk. A felügyelő-személyzet gyöngének bizonyult a lázadás elfojtására. Csendőrkök nyomultak a házba, akik a lázongókat cellájukba szorították vissza. A vizsgálatot megindították.

— **A szép kor.** *Babarczy József*, a legidősebb szegedi ügyvéd, nemrégén halt meg nyolcvankilenc éves korában, minekutána ötvennél több esztendő töltött el, mint fiskális. Kedves, szelid öreg ur volt, ügyésze a szeged-eszegrádi takarékpénztárnak, amelyet a múlt század negyvenes éveiben *Klauzál Gáborral* együtt alapított. Pár év előtt, mikor már erősen megroskadt hajdani délcég alakja, egy ismerőse, még alul a harmincon, megkérdezte beszéd közben:

— Ugyan, *Babarczy bácsi*, hány éves?

Nyelcvanöt! — vágta ki büszkén az öreg.

— Szép kor.

Babarczy bácsi úgy tett, mintha haragudnék.

Ezt mondta:

— Ördögöt szép! A magáé szép, öcsém, nem az enyém.

— **Kondor Ernő hangversenye.** Holnap a Központi-szálloda télikertjében *Kondor Ernő* hangversenyez.

— **Francia likörök legbiztosabb készítésére.** — házilag — 1 üveg likör aroma *Vojtek és Weisznál.* 171

EGYESÜLETI ÉLET.

A rabsegélyző egyeslet közgyűlése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 2.

Az aradi rabsegélyző egyeslet ma délután 5 órakor tartotta meg évi rendes közgyűlését a törvényszék esküdtszéki tárgyaló termében. *Fabian Lajos* kir. törvényszéki elnök elnöklelt alatt. Az évi jelentés beszámol arról, hogy a vármegyében a személy és vagyonbiztonság az elmúlt évben öröndetesen javult. A rabsegélyző egyeslet a múlt évben 31 nyomorba jutott családot vett gondozásába és több mint 160 olyan gyermeknek adott kenyeret, akiknek atyjuk, vagy anyjuk rabságban van. Az egyeslet 5-től 20 koronáig terjedő segélyben részesítette az ilyen családtagokat és végeredményében 1181 korona készpénz segélyt osztott ki. Egyeseket utiköltség és ruházatokkal segített az egyesület és ily módon 709 korona 46 fillért adott ki. A segélyben részesült egyének közül csak két rab követett el újabb bűncselekményt, pedig sok volt közöttük a visszaeső bűnös. Egy volt nagyenyedi fegyencnek kiszabadulásakor egy harisnyakötő gépet vásárolt az egyeslet, hogy megtudjon élni és családját fenntartani. Azóta, — mint megfigyelték — teljesen kifogástalan, tisztességes életet él. A rabok 70 százaléka analfabéta, ezért az egyesület *Kovács Vince* tag közbenjárásával két tanítót alkalmazott a rabok oktatására, akik már is szép eredményt értek el, amennyiben az analfabétákat néhány hét alatt megtanították írni és olvasni. Az iskola céljaira a múlt évben 545 koronát költöttek el. Az egyeslet ezidőszerinti vagyona 2420 korona 18 fillér, kiadása a múlt évben 3059 korona 41 fillér, bevétele pedig 3160 kor. 88 fillér volt. Az igazságügyminiszter az egyesletet az elmúlt évben 1500 korona segélyben részesítette. A jövő évi szükségletet 5850 koronában irányozták elő. A közgyűlés az egyeslet jelentését jóváhagyólag tudomásul vette. Ezután pénztárossá *Dezsőfy Mihály* fogházfelügyelőt megválasztották.

(*) **Előadás az Aradi Nőtisztviselők Egyesületében.** Folyó hó 4-én, d. u. 3 órakor az egyesület helyiségében *Juhász Ferenc* tart előadást „A tegnap és a ma” cím alatt. Az előadást vita követi. Érdeklődőket szívesen lát az egyesület.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Arad, heti gabonavásár.

Az Aradi Közlöny tudósítói.

Arad, április 2.

Az időjárás jellegzetén meglátszik, hogy április hónap beköszöntött. Ma este felé pl. olyan hideg volt és fújt a szél, mint a tél küszöbén, illetve, mint a zord ősz idején szokott. A gabonaüzlet irányzata fedezésekre, szárazsági és kiszántási hírekre szilárd lett ismét.

A mai piacon elkelt:

800—900 mm. buza 12.80—13.00

400—500 mm. tengeri 6.75—6.80

Névleges jegyzés:

Rozs 9.50—9.60

Zab 7.90—8.00

Arpa 7.50—7.60

A gabonaárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Bükköny 34— és muhar 22 korona per 100 kilogramm.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, április 2.

Amerika 1-el magasabb. Készára 10—15 fillérrel magasabb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Deli zárlat	2 órai zárlat
Buza április a...	14.10—4.11	14.07—14.09
Tengeri májusra	7.60—7.61	7.52—7.53
Rozs áprilisra	10.36—10.37	10.22—10.23
Buza májusra	13.90—3.91	13.85—13.86
Zab áprilisra	8.85—8.86	8.75—8.76
Buza 1909 októberre	11.40—11.41	11.37—11.39
Rozs októberre	9.29—9.30	9.28—9.30

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény ... 642.75
Magyar hitelrészvény ... 735.35

Budapest kőbányai sertéskereskedelem.

— Április 2. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillér; közép páronként 400—401 kilogrammig terjedő súlyban — fillér; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 143—144 fillér; fiatal közép páronként 240—280 kilogrammig terjedő súlyban 145—147 fillér; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 145—147 fillér.

Sertéslelészám: Március hó 30. napján volt készlet 2 348 darab, március 31. napján folhajtatott 368 darab, március 31. napján elszállított 161 darab, április 1. napjára maradt készletben 23 055 darab. A hízott sertés üzlet irányzata: változatlan.

IDEGENEK ARADON.

— Április 2. —

Fehér Kereszt szálloda. Fried Zsigmond kereskedő Ujpest. — Hász Antal önkéntes Magyarbánsági. — Adorján Ignác utazó Budapest. — Jokohalmi Márkus Izidor gyógyszerész Lippa. — Petre György utazó Machetonia. — Wittenberg Miksa utazó Dunaföldvár. — Hamburger Jakabné kereskedő Ágria. Wachler Ignác utazó Brünn. — Monostury György utazó Budapest. — Schütz Jakab utazó Sosovec. — Templen György kéményseprő Körösbánya. — Czekelins Rezső tisztviselő Nagyszében. — Krausz Sándor utazó Budapest. — Rosenthal Herman utazó Budapest. — Grünblatt István utazó Budapest. — Schvarcz Mihály utazó Budapest. — Herman József utazó Budapest.

Központi szálloda. Révész Dezső utazó Budapest. — Fürst Arthur utazó Budapest. — Hauer Armin utazó Budapest. — Haasz Albert kereskedő Pécska. — Bánya Mihály utazó Budapest. — Szatmári Rezső utazó Kolozsvár. — Kollisch Jakab utazó Budapest. — Schuhtancz Gábor magánzó Privigye. — Bálint Sándor dr. osztályfőnök Budapest. — Lilienberg Sándor bérlő Budapest. — Szikla Gábor tanár Budapest. — Nagy Gyula utazó Budapest. — László Mór hivatalnok Budapest. — Zoltán Imre utazó Budapest. — Vizvári Ignác utazó Budapest. — Boskowitz Ernő utazó Budapest. — Flusser Hugó utazó Budapest. — Schlanger Richárd utazó Budapest. — Szontágh Géza magánzó Késmárk.

Vass szálloda. Fleischman Samu kereskedő Bécs. — Markler Béla mézárós Kurtics. — Id. Markler Béla mézárós Kurtics. — Pschierer József magánzó Facset. — Csics Károly kereskedő Orosháza.

Pannónia szálloda. Gyves Mihály gyakornok Nagy-Grode. — Tisza Károly gazdasz Lippa. — Lorenz Lipót kereskedő Die. — Pelntzer Izidor kereskedő Kujed. — Hayer R. káré kereskedő Talkenstein.

Husvét első napján

vasárnap, április 11-én lesz az aradi nyolcadások „Gyűlési” da köré. nek műsoros táncestélye a városligeti vendéglőben.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1909. évi április hó 3-án:

B) bérlet.

B) bérlet.

Gál Gyula vendégfelleptével:

Elnémult harangok.

Színmű 4 felvonásban. Irta: Malonyai Dezső és Rákosi Viktor.

SZEMÉLYEK:

Simándy Pál	Hunyadi J.	Kovács móc	Keller I.
Todorescu	Gál Gyula.	Gáspár móc	Kertész D.
Zalatnay	Várnay Jenő.	Petriu	Faludi K.
Papp Mózes	Ditrői Mór.	Todorescu F.	Kapótnay J.
Benedek	Kulcsár L.	Todorescué	Benkő J.
A harangozó	Szabó L.	Kisó	H. Harmath.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Szenzációs új műsor.

Műsor: 1909 április hó 3-án, szombat:

1. Szerelmi pilulák. Bohózat. — 2. A sportkedvelő bojár. Természet után. — 3. Bucsú a legényeletről. Bohózat. — 4. A törökök otthon. Természet után.

Tíz perc szünet.

5. A rossz példa. Életkép. — 6. Aranykeresők. Látványosság. — 7. A ártós bérlő. Bohózat.

8. A meudoni mézárós.

Drama. Irta: Jules Marny.

Személyek: Az anya. Tessandier asszony, a Comedie Francals tagja. Armand a fia: Varen e, a Rejaune színház tagja. Clarisse, Armand menyasszonya: Barak k. a., az Athenee színház tagja.

Előadások délután 6, este fél 8 és 9 órakor.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a ca. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTTÉR.*

Szőlősgazdákhoz.

A szőlőpótlások rendkívüli nehézségei és sikertelensége abban leli magyarázatát, hogy ahhoz nem a megfelelő, teljesen megbízható

1. oszt. gyökérűs anyagok, hanem mindenféle meg nem felelő ripária és oltvány lesz felhasználva.

Szőlőpótlás céljára gyoroki szőlősgazdaságomban igen bevált módon fajtiszta ripária-portális vesszőket gyökerestek és szőlőoltványokat készítek, melyek a sikeres és eredményes szőlőpótlást mindenkiük biztosítják.

Tessék a hirdetést megfigyelni.

Vojtek Alajos

szőlőbirtokos.

Husvét levelező-lap nagy választékban.

Hatóságilag engedélyezett

kiárusítás

könyvek, papíráruk és írószerekben

üzletáthelyezés miatt

Ingusz I. és Fia

könyv-, papír- és írószerkereskedésében

661

Weitzer János-utca

Antiquar-könyvek,

irodai papírok, levél-

papírok, borítékok,

csomagoló papírok

beszerzési árban

lesznek kiárusítva.

Ingusz I. és Fia

Weitzer János-utca.

SZŐLŐPÓTLÁSHOZ

rendkívül gyökérdus, fajtisza
hársal kötve készült

szőlőoltványok

továbbá 1 és 2 éves rend-
kívül gyökérdus, fajtisza

Riparia Portalis

alany bármily mennyiség-
ben kapható.

Kéretik a szükségletet előjegyeztetni.

Vojtek Alajos

szőlőgazdasága GYOROKON.

Telefon Arad 147.

Telefon Gyorok 14.

Könyvkötészetünkben egy ügyes fiu tanulónak

3 korona kezdőfizetéssel

felvétetik.

Kövesset a kiadóhivata.

XXXXXXXXXXXXXX

6368—1909. sz.

Hirdetmény.

A m. kir. földmivelésügyi minis-
ternek 29784/IX. A—2. számú
kibocsátott pályázati hirdetményét
a következőkben tesszük közzé:

A gödöllői állami méhészeti
gazdaságban az 1909. év folyamán
hat időszakban tanfolyam fog tar-
tatni a következő beosztás mellett:
május 1-től 18-ig földmivelés-
gázdák, május hó 24-től június 10-ig
erdőőrök, június 14—27. lelkészek,
július 1—18-ig és július 26-tól
augusztus 12-ig néptanítók, végre
augusztus 15-től 28-ig női hallga-
tók részére.

Észljuk ezen tanfolyamoknak,
hogy azokon résztvevők a méhte-
nyésztés elméleti és gyakorlati is-
mereteit elsajátítsák, valamint,
hogy a méhkaptárnak és méhé-
szeti segédeszközöknek házilag
való elkészítését is megtanulják.

Minden tanfolyam hallgatói an-
nak tartama alatt teljes ellátás-
ban díjtalanul részesülnek és ezen-
kívül azok részére, kik pályázati
kérvényükben szorult anyagi hely-
zetüket igazolják a m. kir. ál-
lamvasutaknak a távolsági forga-
lom 7—16. vonalszakaszai között
lévő valamelyik állomásáról jön-
nek, a személy és vegyes vonatok
III. kocsiosztályában érvényes fél-
áru menetjegy váltására jogosító
igazolványt küldetik, melynek ára
a visszautazás költségeivel együtt
a tanfolyamról való visszautazás-
kor fog megtérítettetni.

Minden egyes tanfolyamra 20—
20 hallgató vétetik fel. A pályázni
szándékozók felhivatnak, hogy a
foglalkozásuknak megfelelő tanfo-
lyamra való felvételt kérelmező
egykoronás bélyegjeggyel ellátott
folyamodványukban a vármegye,
lakóhely, utolsó posta és vaspálya-
állomást pontosan megjelölve, azt
a m. kir. földmivelésügyi minisz-
terhez címzetten, felettes hatósá-
guk útján, az állandó alkalmazta-
tságban nem lévők pedig illetékes
községi előjáróságuk láttamozá-
sával az illető tanfolyam kezdete
előtt legalább egy hónappal előbb
nyújtsák be.

Arad, 1909. évi február hó 26.

A városi tanács.

XXXXXXXXXXXXXX

Funkelstein József

ARADON,

Petőfi-utca Bing-ház.

Vásárol magyar veres lóheremagot és
luczernát nagy és kis mennyiségben.

Ugyanott kapható ARANKAMENTES
magyar here- és luczernamag, mely
a budapesti m. kir. magvizsgáló ál-
lomás által felülvizsgáltatott s ólom-
zárral ellátott, valamint muharmag is

APRO HIRDETÉSEK.

A kinek

ismeretség híján

házasárrat, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztára, kulcsárra, vinczellérre, kertészre.	kulcsárra, gazdasszonyra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgára, pénzbeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége.
--	---

Aki

bérbeadni kíván

birtokot, házat, vadászterületet,	kocsit, lovat, halászatot, telket,
---	---

Aki

eladni kíván

butort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást, stb.: vagy
--	---

Aki

mindezeket vétel vagy bérbevitel céljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban értekezni, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“

kis hirdetési

rovátát használja.

Költözködéseknél

szükséges butorjavítást és tisztítást jutányosan elvállalok. Molnár Antal, Part-utca 4. 1369

Két szoba, konyha berendezés

világos angol butor, ebédlő, háló, vadozat új, azonnal eladó. Megtekinthető d. e. 9-től d. u. 4 óráig. Csakis privátoknak, külföldi utazás miatt eladó Damjanics-utca 25. földszint 1. ajtó. Ugyanott egy férfi és egy női bicikli eladó. 1370

Hatóságilag engedélyezett

kiadásítás könyvek, papíráruk és írószerekben üzletelhelyezés miatt. Ingusz I. és Fia könyv-, papir- és írószerek kereskedésében, Weitzer János-utca. 178

Szép fejlett

háznál nevelt 8 hónapos, egész szelíd Suta őzike eladó. Weinberger Menyhért-nél, Csermő. 1358

Simay-gőzfürdőben

a pénztárnoki állás megürült, melynek betöltésére férfiak vagy nők személyesen jelentkezhetnek. 1353

Kúvinban nyaralónak

uri kényelemmel berendezett két szobás lakás előszobával, üvegezett folyósóval s hozzátartozó mellékhelyiségekkel együtt, az Arad-hegységi h. é. motoros vasút megállóhelye mellett október hó 1-ig bérbeadandó. Értekezni Kászonyi János-nál, Kúvinban. Posta Kovaszinc. 1318

Intelligens úri családhoz

megfelelő lekással teljes ellátásra adnám 7 éves leánykamat. Levelek „Jól megfizetem“ jellegre keretnek a kiadóhivatalba. 1362

Van szerencsém

a n. é. közönség b. figyelmét felhívni címre, hol a legmagasabb árban veszek uraságoktól levetett férfi ruhát, városi és utazó bundát és mindenféle egyenruhát helyben és vidéken. Bleier I. zsidó, Szent Pál-u. 12. 1354

Eladó magánlak

6 szoba, fürdőszoba, nagy kert. Tökölly Imre-utca (Halász-utca) 45 sz. 1198

Kereskedő segéd.

Egy ügyes, fiatal fűszerkereskedő segéd, ki a román és német nyelvet bírja, felvétetik Dürr Kocsárd-nál, Aradon. 1869

Modern

hálószoba berendezések jutányos áron eladók Part-utca 4., Molnár Antal. 1277

Sel Peszach.

Kitűnő borok chechschserrel ellátva, legolcsóbb árban kaphatók hához szállítva Klein Mór szőlőbirtokosnál Kossuth-utca 17. Telefon 113. 1313

Veszek könyvtárakat

és hangjegyeket legmagasabb áron úgy helyben, mint vidéken is. Könyvtárak kiegészítése és berendezése. Antiquár könyvek nagy készlete. Irodai cikkek, nyomtatványok. Kerpel Izso könyv-, papirkereskedése és kölcsönkönyvtára Aradon. 262

Jég

kapható háztartási célokra naponta hához szállítva. Petőfi-u. 7a. — Telephon 199. sz. 1292

Vásárolok mindennemű szarvas- és őz-

agancsokat

kisebb és nagyobb mennyiségben. Ajánlatokat a „Pannonia“ szállodába R. Hoyer címre kérek. Személyesen értekezni minden nap délelőtt 11-től délután 5 óráig lehet. Csak pár napig!

A pankotai határban 52 holdas tanyai birtok eladó. 46 hold szántó, 6 hold szőlő.

Bővebb felvilágosítást ad 1357

Angelina, Muszka.

!! Janitók figyelmébe !!

A közeledő vizsgaidényre ajánlom kitűnő minőségű, példátlan olcsóságu 1226

vizsgalapjaimat.

100 darabonként bármily vonalozással 80 fillér. — Megrendelhető

Weisz Leó

könyv, papir és zeneműkereskedésben Arad, Minorita-palota.

Városi és megyei telefon 230.

DIAMANT FERENC

villanyvilágítás, telefon és csangó berendezés

Arad, Atzél Péter-utca 2.

(a színház főbejáratával szemben, Bohus-udvar.) Telefon-szám 595.

Gáz- és villanylámpák,

csillárok, legjobb minőségű

gáz, villany, benoid

izzótestek, izzólámpaszek,

rechaud-k acetylen égők, üveg-

felszerelések: hengerek, ernyők,

tulipán és gyöngyök, szerelési

anyagok legolcsóbb árakban és

kivitelben. 227

Különleges olcsó cikkek.

Moire alsó szoknya

minden színben

darabja 4 frt. 50.

Herweth mieder

legújabb facon

darabja 7 korona.

Nagy parthie vétel

női és férfi zsebkendőben

Csoda olcsó árak.

mint cashemir, cotilen, ottoman teljesen új színek uralják a divatot.

Közel 100 új vég kelme érkezett.

Princesse ruhákra alkalmas anyagok.

Angol vásznak egyszínű és bordúrral.

Méső és gyanju delaineek pompás mintázattal.

Rosenblüh H. és Társa

ARAD.

Különleges olcsó cikkek.

Tiszta selyem

Taft alsószoknya

minden színben

darabja 5 frt. 80.

Női himzett ing

jó chiffon, 271

darabja 1 frt. 65.

Ima madapolan

kelengye ing

darabja 2 frt. 20.